

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mateja Benko

**Družabne dejavnosti in njihova dostopnost starejšim v Občini Sveti Jurij ob
Ščavnici**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mateja Benko

Mentorica: doc. dr. Maša Filipovič Hrast

**Družabne dejavnosti in njihova dostopnost starejšim v Občini Sveti Jurij ob
Ščavnici**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Zahvala

Zahvaljujem se vsem bližnjim in prijateljem, ki ste me podpirali v času študija, ter vsem, ki ste na kakršen koli način prispevali k nastanku tega dela.

Posebna zahvala velja moji mentorici doc. dr. Maši Filipovič Hrast za vso strokovno pomoč in nasvete.

Družabne dejavnosti in njihova dostopnost starejšim v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici

Sodobne družbe se srečujejo s trendom intenzivnega staranja prebivalstva, zaradi česar je čedalje bolj v ospredju vprašanje kakovosti življenja v starosti. Starejši ljudje se namreč kot ranljiva skupina srečujejo s številnimi problemi. V diplomskem delu tako obravnavam socialno izključenost starejših, in sicer na primeru udeležbe v družabnih dejavnostih. Udeležba starejših v družabnih dejavnostih znatno zmanjšuje občutek osamljenosti in izoliranosti. Pri preprečevanju socialne izključenosti starejših pa ima pomembno vlogo tudi občina, predvsem z vidika, v kolikšni meri zagotavlja in izvaja dejavnosti za starejše ter kako poskrbi, da so jim te tudi čim bolj dostopne (cenovno, prostorsko itd.). Obravnavano problematiko sem konkretizirala na primeru udeležbe starejših v družabnih dejavnostih v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Podatke za analizo sem pridobila s kvalitativno metodo, natančneje s poglobljenimi intervjuji s starejšimi občani in občankami, s predstavniki društev in organizacij, ki organizirajo dejavnosti za starejše, ter z županom Občine Sveti Jurij ob Ščavnici. Nalogo zaključujem s predlogi in ukrepi, s katerimi bi lahko izboljšali položaj starejših.

Ključne besede: družabne dejavnosti, starejši, socialna izključenost, socialni odnosi.

Social activities and their accessibility for elderly in the Municipality Sveti Jurij ob Ščavnici

Modern societies are facing the trend of aging populations. The question of how we provide a quality life in old age is therefore becoming increasingly important. Elderly people as a vulnerable group have to deal with numerous problems. In my paper I discuss social exclusion of the elderly, with the main focus on their participation in social activities. Active participation in social activities is a significant protective factor against loneliness and social isolation. I wish to highlight that the municipality itself plays an important role in tackling the social exclusion among elderly people, in terms of the extent to which it provides and carries out the activities for the elderly and how it ensures their accessibility (price, location, etc.). I illustrated my claims based on the situation in the Municipality Sveti Jurij ob Ščavnici. Qualitative research method was used to collect data, using survey techniques such as in-depth interviews with elderly residents of the municipality, with representatives of associations and organizations which organize activities for the elderly, and with the mayor of the municipality. The thesis' conclusion is made up of a list of possible solutions and measures for the prevention of social exclusion within the population of the elderly.

Keywords: social activities, elderly, social exclusion, social relationships.

KAZALO

1 UVOD	8
2 SOCIALNA IZKLJUČENOST.....	10
2.1 Opredelitev socialne izključenosti.....	10
2.2 Socialna izključenost starejših.....	11
2.2.1 <i>Pomen socialnih odnosov v starosti</i>	12
3 DRUŽABNE DEJAVNOSTI STAREJŠIH.....	13
3.1 Aktivna udeležba starejših v družabnih dejavnostih	13
3.2 Dejavniki, ki vplivajo na obiskanost družabnih dejavnosti.....	13
3.2.1 <i>Mobilnost</i>	14
3.2.2 <i>Ekonomski položaj</i>	15
3.2.3 <i>Zdravstveno stanje</i>	17
3.2.4 <i>Socialna omrežja</i>	18
3.2.5 <i>Dostop do informacij</i>	20
4 ŠTUDIJA PRIMERA – DRUŽABNE DEJAVNOSTI IN NJIHOVA DOSTOPNOST STAREJŠIM V OBČINI SVETI JURIJ OB ŠČAVNICI.....	21
4.1 Raziskovalno vprašanje in metodologija dela	21
4.2 Predstavitev raziskovalnega okolja	22
4.2.1 <i>Predstavitev Občine Sveti Jurij ob Ščavnici</i>	22
4.2.2 <i>Predstavitev dejavnosti za starejše ter društev in organizacij, ki jih izvajajo</i>	22
4.2.2.1 <i>Dejavnosti Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici</i>	22
4.2.2.2 <i>Dejavnosti Krajevne organizacije Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici</i>	23
4.2.2.3 <i>Dejavnosti Župnijske Karitas Sveti Jurij ob Ščavnici</i>	24
4.3 Predstavitev in analiza intervjujev s starejšimi.....	24
4.3.1 <i>Možnosti za druženje starejših in obiskanost dejavnosti</i>	25
4.3.2 <i>Mobilnost intervjuvancev</i>	26
4.3.3 <i>Ekonomski položaj intervjuvancev</i>	28

4.3.4 Zdravstveno stanje intervjuvancev.....	29
4.3.5 Socialna omrežja intervjuvancev	29
4.3.6 Način obveščanja o potekajočih dejavnostih	30
4.3.7 Predlogi in želje	31
4.3.8 Glavne ugotovitve in interpretacija dobljenih podatkov	33
4.4 Povzetek intervjujev s predstavniki društev in organizacij, ki organizirajo dejavnosti za starejše, ter z županom občine	35
5 UKREPI ZA POVEČANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI STAREJŠIH	39
6 SKLEP.....	42
7 LITERATURA.....	45
PRILOGE	48
Priloga A: Intervju s predsednikom Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici.....	48
Priloga B: Intervju s predsednico Krajevne organizacije Rdečega Križa Sveti Jurij ob Ščavnici	53
Priloga C: Intervju s karitativno delavko Župnijske Karitas Sveti Jurij ob Ščavnici	57
Priloga Č: Načrt intervjujev s starejšimi občani in občankami	60
Priloga D: Program prireditev v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici	64
Priloga E: Intervju s koordinatorko projekta »Starejši za starejše«, ki poteka v okviru Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici	68
Priloga F: Intervju z županom Občine Sveti Jurij ob Ščavnici.....	71

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Odstotek prostorsko izključenih – primerjava med splošno populacijo in starejšimi od petinšestdeset let (v %)	15
Tabela 3.2: Stopnja tveganja revščine in materialne prikrajšanosti – primerjava med splošno populacijo in starejšimi od petinšestdeset let (v %)	16
Tabela 3.3: Zdravje in dostop do zdravstva – primerjava med splošno populacijo in starejšimi od petinšestdeset let (v %).....	17
Tabela 3.4: Medosebni stiki (s prijatelji, družinskimi člani in sodelavci) glede na starost	19
Tabela 3.5: Izključenost iz medosebnih odnosov – primerjava med splošno populacijo in starejšimi od petinšestdeset let (v %)	19
Tabela 4.1: Prebivalstvo Občine Sveti Jurij ob Ščavnici po starostnih skupinah (2011).....	22
Tabela 4.2: Seznam opravljenih intervjujev s starejšimi.....	25

1 UVOD

Staranje prebivalstva je proces, v katerem se spreminja starostna sestava prebivalstva tako, da se povečuje delež prebivalstva nad določeno starostno mejo (običajno petinšestdeset let), ob hkratnem zmanjšanju števila otrok, mlajših od petnajst let, in ob podaljševanju življenjske dobe prebivalcev (Vertot 2008, 15). Predvsem za prebivalstvo Evropske unije (EU-27) je značilno progresivno staranje. Po podatkih Eurostata je bilo januarja 2010 starih nad petinšestdeset let nekaj več kot sedeminosemdeset milijonov ljudi, kar je predstavljalo 17,4 % celotne evropske populacije (European Commission 2011, 7). Eurostatove projekcije prebivalstva¹ napovedujejo, da naj bi se ta delež do leta 2060 povzpел na 30 %. Demografski trendi tudi za Slovenijo kažejo povečevanje števila starejših oseb. Konec leta 1995, ko je v Sloveniji živelo 249.046 oseb, starejših od petinšestdeset let, je njihov delež v celotnem prebivalstvu znašal 12,5 %. Leta 2008 so toliko stari med nami predstavljali že skoraj petino prebivalstva, po projekcijah Europop2008 pa naj bi se njihov delež do leta 2060 povzpел na 35 % (Vertot 2008, 16). Naraščanje deleža starejših ljudi pomeni za družbo soočenje s številnimi novimi izzivi. V ospredju so zlasti izzivi za trg delovne sile, zdravstveni sistem in socialne storitve. Poleg tega pa staranje populacije odpira vprašanje, kako zagotoviti kakovostno staranje in vključenost starejših v družbo. V diplomskem delu bom zato izpostavila problem socialne izključenosti starejših, ki je opredeljena kot večdimenzionalen pojav, v katerem so posamezne populacijske kategorije potisnjene na rob družbe, saj imajo malo dostopa do organov odločanja in moči ter niso zmožne prevzeti nadzora nad odločitvami, ki zadevajo njihovo vsakdanje življenje. Navezuje se torej na oddaljevanje od socialnega okolja in na nezmožnost vključevanja posameznika v glavne družbene sisteme, ki so naslednji: demokratični in pravni sistem, trg dela, sistem blaginje ter sistem medosebnih mrež (European Commission 2010, 7; Filipovič Hrast 2011, 62–63).

Glavni namen diplomskega dela je opozoriti na pomemben vidik izključenosti starejše populacije, in sicer na izključenost na področju splošne družbene udeležbe in stikov. Predpostavljam, da imajo pomembno vlogo pri preprečevanju socialne izključenosti starejših tudi posamezne občine. Občine namreč lahko v veliki meri vplivajo na strukturo možnosti in priložnosti za svoje občane oziroma občanke. V diplomskem delu bom zato raziskala možnosti za druženje in aktivno preživljanje starosti, ki jih Občina Sveti Jurij ob Ščavnici zagotavlja starejšim občanom in občankam. S tem pa ne bom ugotavljala samo, ali je z njihovega stališča ponudbe dovolj, temveč tudi, ali jim je glede na njihove finančne

zmožnosti, zdravstveno stanje in njihovo mobilnost ustrezno prilagojena. Iz tega izhaja tudi raziskovalno vprašanje, ki si ga zastavljam v diplomskem delu, in sicer: Katere družabne dejavnosti so namenjene starejšim ljudem v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici in v kolikšni meri je poskrbljeno, da so starejšim tudi čim bolj dostopne?

Diplomsko delo je sestavljeno iz dveh delov. V prvem, teoretičnem delu so podane opredelitve ključnih pojmov, med katerimi sta najpomembnejši opredelitvi socialne izključenosti in socialne izključenosti starejših kot ene izmed ranljivih skupin. Nato so predstavljeni socialni odnosi in omrežja v starosti ter njihov pomen pri preprečevanju socialne izključenosti. Sledi še en dejavnik, ki pomembno vpliva na kakovost življenja v starosti – aktivno socialno življenje z obiskovanjem raznih prireditev in srečanj. Na tem mestu je še posebej pomembno poudariti, da je Evropska unija razglasila leto 2012 za evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti, katerega bistvo je ohraniti starejše ljudi aktivne in jih čim bolj vključiti v družbo (SURS 2012). Drugi, empirični del pa je študija primera potekajočih družabnih dejavnosti za starejše v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Da pa bi povečali aktivnost starejših oseb, jim je treba zagotoviti dovolj dejavnosti, namenjenih preprečevanju osamljenosti in izolacije. Prav zato je tudi eden izmed glavnih ciljev naloge ugotoviti, koliko dejavnosti je na voljo starejšim, kakšna je pri tem njihova udeležba in katere so najpogostejše ovire za njihovo udeležbo. Da bi odgovorila na zastavljena vprašanja, sem izvedla poglobljene intervjuje s starejšimi občani in občankami, z županom in s predstavniki drugih organizacij in društev, zadolženimi za delo s starejšimi.

Diplomsko delo se konča s ključnimi ugotovitvami in morebitnimi ukrepi, s katerimi bi lahko spodbudili medgeneracijsko druženje in aktivno vključevanje starejših v družbeno dogajanje.

1 Eurostatove projekcije prebivalstva – EUROPOP2008, izdelane za obdobje 2008–2060 za države članice Evropske unije (EU-27).

2 SOCIALNA IZKLJUČENOST

Zaradi demografskih sprememb, torej večanja deleža starejšega prebivalstva, se povečuje število ranljive starejše populacije. Enega izmed problemov, s katerim se srečujejo starejši, predstavlja tudi socialna izključenost, ki je opazna predvsem na področju izključevanja iz medosebnih odnosov. V diplomskem delu bom tako izpostavila splošno udeležbo starejših v družabnih dejavnostih, ki predstavlja eno od oblik vključenosti v socialna omrežja in odnose.

2.1 Opredelitev socialne izključenosti

»Kadar pri posameznikih ali skupinah pride do kopičenja izključenosti po različnih dimenzijah, iz različnih virov oziroma na različnih področjih, to označujemo s socialno (družbeno) izključenostjo. V širšem smislu gre pri socialni izključenosti za izključenost iz priložnosti, ugodnosti in pravic, ki so v posamezni družbi običajne in splošno pričakovane« (Trbanc 1995, 337). Tudi Commins (v Hlebec in drugi 2010, 16) opredeljuje socialno izključenost kot slabo vključenost v enega ali več od štirih sistemov, ki zagotavljajo integracijo posameznikov v družbo. Ti sistemi so:

- *demokratični in pravni sistem*, ki omogoča civilno vključenost v smislu biti enakopraven državljan v demokratičnem sistemu;
- *trg delovne sile*, ki omogoča ekonomsko vključenost v smislu imeti zaposlitev, določeno ekonomsko funkcijo v družbi in dohodke za preživljanje;
- *sistem države blaginje*, ki zagotavlja socialno vključenost v smislu dostopa do socialnih in javnih storitev;
- *sistem medosebnih mrež*, ki predstavlja medosebno vključenost v smislu imeti družino, prijatelje, sosede, socialna omrežja, ki nudijo moralno podporo in varnost, kadar jo posamezniki potrebujejo.

Nadalje Commins opozarja, da je od teh štirih sistemov odvisen tudi posameznikov občutek pripadnosti družbi. Prav zato je nadvse pomembno, da so ti sistemi komplementarni, in v primeru, da eden ali dva od njih bolj šibko delujeta, morajo posledično biti preostali toliko močnejši. Iz zapisanega lahko razberemo, da so v najhujši situaciji izključenosti tiste osebe, pri katerih vsi štirje sistemi delujejo neuspešno (Commins v Hlebec in drugi 2010, 16).

Pojav socialne izključenosti prepoznamo tudi po nekaterih glavnih lastnostih: (1) socialna izključenost je relativna v času in prostoru, zato je treba pri vsaki njeni opredelitvi upoštevati, kar je običajno v neki družbi, v določenem prostoru in času; (2) s pojmom socialna izključenost označujemo dinamičen proces in večdimenzionalen fenomen, kajti izključenost iz ene dimenzije pogosto sovпада ali celo povzroči izključenost še iz druge dimenzije; (3) socialna izključenost pogosto pomeni ujetost v določeni situaciji, kajti posamezniki večinoma nimajo nadzora nad dejavniki izključevanja in nad samim izključevanjem (Vleminckx in Berghman 2001, 34–36).

2.2 Socialna izključenost starejših

Starejši ljudje so zaradi svojih številnih značilnosti ena izmed najbolj ranljivih družbenih skupin. To potrjuje tudi izrazita povezava med socialno izključenostjo in starostjo. Izsledki raziskave² o kakovosti življenja, izvedene leta 2007 v državah članicah EU-27, namreč kažejo, da se skoraj ena od desetih (9,6 %) oseb, starih petinšestdeset let in več, počuti izključeno iz družbe (European Commission 2011, 119). Z naraščanjem starosti se nekateri v družbi bolj prepoznani problemi izključenosti (na primer brezposelnost) pomaknejo v ozadje, v ospredje pa stopijo drugi vidiki, kot sta denimo zdravje in medosebna izolacija (Filipovič Hrast 2011, 64–65). Tudi Slokar in Brelih (2010, 70–71) opozarjata, da je starost življenjsko obdobje, v katerem prihaja do pogostih izgub življenjskih sopotnikov, s katerimi je posameznik skozi leta negoval in ohranjal zadovoljujoče in poglobljene odnose. V tem obdobju je ustvarjanje novih odnosov težje kot v katerem koli drugem življenjskem obdobju tudi zato, ker je količina spodbud in priložnosti za srečevanja manjša.

V nadaljevanju diplomskega dela bom s pomočjo koncepta socialne izključenosti opozorila na pomemben vidik izključenosti starejše populacije, in sicer na izključenost iz socialnih omrežij ter odnosov.

² European quality of life survey – 2007. Dostopno prek: <http://www.eurofound.europa.eu/surveys/eqls/2007/index.htm>

2.2.1 Pomen socialnih odnosov v starosti

»Ljudje potrebujemo drug drugega. Odnosi med ljudmi so osrednji del človeškega obstoja, ne glede na to, koliko smo stari oziroma v katerem življenjskem obdobju smo ali na katerem koncu sveta živimo« (Kristančič 2005, 111). Z drugimi besedami, socialni odnosi so temeljnega pomena za kakovostno življenje, zato predstavlja vpetost v medosebna omrežja pomemben vidik socialne vključenosti starejših oseb (Hlebec in drugi 2010, 35). Kot že rečeno, se v starosti spreminjajo in ožijo stiki z ljudmi. Vzroki za to so lahko različni: smrt družinskih članov, sorodnikov ali prijateljev, upokojitev, zdravstvene težave, slabo finančno stanje, prevelika oddaljenost, odselitev otrok in drugo (Požarnik 1981, 45). Hkrati pa Požarnik (1981, 45) poudarja, da si stari ljudje želijo nekaj socialne izolacije, to je manj stikov z drugimi ljudmi. Z višanjem starosti so torej socialna omrežja bolj na udaru, kajti vedno težje je vzpostaviti novo prijateljstvo. Izolacija, osamljenost in slabi socialni odnosi pa so eni izmed glavnih dejavnikov, ki vodijo do socialne izključenosti starejših ljudi (Office of the Deputy Prime Minister 2006, 54).

Tudi Ramovš (2003, 105) meni, da je »potreba po osebem medčloveškem odnosu pri današnjih starih ljudeh med najmanj zadovoljenimi, zato je osamljenost ena od njihovih najbolj razširjenih in najhujših stisk.« Tveganje za socialno izključenost se še povečuje z izgubo socialnih stikov in v primerih, ko starejši ljudje živijo sami. Na tem mestu velja poudariti, da vedno več ljudi živi v samskih (to je enočlanskih) gospodinjstvih, s čimer pa se zmanjšuje vloga gospodinjstev kot vira socialne opore. Ker čustveno oporo in druženje praviloma zagotavljajo ravno najbližje osebe (partner, najbližji sorodniki in najtesnejši prijatelji), so gospodinjstva lahko predvsem vir tovrstne opore (Šircelj 2011, 56). Na tem mestu pa je treba opozoriti, da je konec leta 2010 v samskih gospodinjstvih živelo kar 27,7 % oseb, starih petinšestdeset let ali več (SURs 2011).

3 DRUŽABNE DEJAVNOSTI STAREJŠIH

V prvem delu je bil podan teoretični okvir socialne izključenosti, pri čemer je bil poudarek na medosebnih odnosih starejših ljudi. V nadaljevanju pa se bom osredotočila na pomen aktivne udeležbe starejših oseb v družabnih dejavnostih. To je pomembno za razumevanje empiričnega dela diplomskega dela, v katerem sledi predstavitev potekajočih prireditev za starejše v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici.

3.1 Aktivna udeležba starejših v družabnih dejavnostih

Aktivno življenje v starosti nastopa kot zaščitni dejavnik pri preprečevanju osamljenosti in socialne izključenosti, prav tako pa pomembno vpliva na kakovost življenja (Office of the Deputy Prime Minister 2006, 62). Hojnik Zupančeva (1999, 88–89) ugotavlja, da pri starejših prevladuje pasivno preživljanje starosti, saj jih le manjši delež nadaljuje z aktivnim sodelovanjem v družabnih, kulturnih in drugih pristočasnih dejavnostih, ki imajo značaj družbene interakcije in vključenosti v vrstniške ali starostno heterogene interesne skupine. Tudi Pentkova (1995, 11) potrjuje, kako pomembno je aktivno socialno življenje z obiskovanjem raznih prireditev in srečanj. Kobentarjeva (2008, 149) dodaja, da je zadovoljstvo z življenjem v starosti mogoče doseči samo z aktivno udeležbo in funkcijo v družbi, ki dajeta posamezniku občutek vpetosti v socialni prostor. Na tem mestu Požarnik (1981, 137–138) opozarja, da na osamljenost v starosti vpliva tudi način življenja v nekem kraju, saj je po njegovem mnenju za rekreacijo in družabno življenje starejših občanov vse premalo poskrbljeno, zato ti pogosto ne vedo, kam v prostem času. Nasprotno pa naj bi imela po krajevnih skupnostih že vsaka manjša skupina mladostnikov svoj disko klub ter razne druge oblike družabnosti in zabave.

3.2 Dejavniki, ki vplivajo na obiskanost družabnih dejavnosti

V nadaljevanju so podani dejavniki, za katere menim, da v največji meri vplivajo na udeležbo starejših ljudi na družabnih prireditvah. Pri tem se sklicujem na ugotovitve študije, izvedene med starejšimi v Veliki Britaniji, katere izsledki so pokazali, da se najpogostejše ovire za udeležbo v aktivnostih nanašajo na prevoz, zdravstveno stanje, pomanjkanje informacij, finančne razloge in navsezadnje na slabo vpetost v socialna omrežja – v smislu, da starejši

nimajo nikogar, ki bi jih spremljal (Office of the Deputy Prime Minister 2005, 32). Njihov vpliv sem s kvalitativnim pristopom tudi raziskala, izsledke pa predstavila v raziskovalnem delu naloge.

3.2.1 Mobilnost

Najprej je smiselno predstaviti prostorsko mobilnost, ki je določena tako na makro kot tudi na mikro ravni. Pri prvi gre za mobilnost na daljše prostorske razdalje, mikro raven pa obsega obvladovanje širšega bivalnega prostora, torej stanovanjske soseske z dostopnostjo do življenjsko potrebne infrastrukture, in obvladovanje ožjega bivalnega prostora, torej stanovanja (Hojnik Zupanc 1999, 58). V primerjavi z mlajšo populacijo starejši ljudje potujejo precej manj, kar pa je delno povezano s tem, da jim na dnevni ravni ni treba potovati bodisi v šolo bodisi na delo. Čeprav starejši potujejo redkeje in na krajše razdalje, je mobilnost tista, ki ima ključno vlogo pri aktivnem staranju, saj zagotavlja njihovo neodvisnost (European Commission 2011, 133). Kot je že bilo nakazano, zlasti pri starejših prihaja do prostorske izključenosti, saj jih velik delež v svoji neposredni geografski bližini nima osnovnih storitev (trgovine, banke, pošte ipd.). Takih je v Sloveniji 41,9 %, med starejšimi pa skoraj polovica, to je 49,2 % (glej Tabelo 3.1), kar je izredno skrb vzbujajoč podatek, saj so prav starejši manj mobilni in torej bolj odvisni od storitev v neposredni bližini. To je sicer deloma povezano z gostoto poselitve, a kljub temu pomeni manjšo kakovost življenja starejših, ki živijo v taki skupnosti. Kakovost bivalnega okolja in to, koliko slednje starejšim ljudem omogoča mobilnost, pa predstavlja pomemben vidik socialne vključenosti starejših (Filipovič Hrast 2011, 73–74). Nadalje Filipovič Hrast (2011, 73–74) opozarja, da slaba prostorska vključenost starejših povečuje njihovo odvisnost od drugih virov pomoči, kot so na primer neformalna in formalna omrežja (tudi za vsakodnevne potrebe). Vendar pa ravno v vpetosti v medosebna omrežja Slovenija izstopa v pozitivno smer – starejši so namreč izrazito močno vpeti v omrežja socialne opore (glej Tabelo 3.5).

Naslednja problema, s katerima se srečujejo starejši, predvsem v ruralnem okolju, sta slabo razvito prometno omrežje in neskladnost voznega reda z željami posameznikov. Tudi Hlebec in drugi (2010, 90) menijo, da je lahko dostopnejši javni prevoz za starega človeka, ki živi v domačem okolju, izjemnega pomena, še posebej za tiste brez osebne avtomobila. Zato je tudi pri zagotavljanju mobilnosti starejših oseb toliko bolj pomembna vloga avtomobila. Ljudem, ki si zaradi zdravstvenih, finančnih ali drugih razlogov ne morejo privoščiti uporabe

osebnega avtomobila, se zmanjšuje prostorska dostopnost, s tem pa se v družbi povečuje socialna izključenost (Gabrovec in Bole 2009, 93).

Tabela 3.1: Odstotek prostorsko izključenih³ – primerjava med splošno populacijo in starejšimi od petinšestdeset let (v %)

	Prostorska izključenost	
	vsi	65+
Slovenija	41,9	49,2
EU 27	24,5	28,9

Vir: Filipovič Hrast (2011, 74–75).

3.2.2 Ekonomski položaj

Na aktivno življenje v starosti pomembno vplivajo tudi ekonomske razmere. Long (v Hojnik Zupanc 1999, 89) namreč ugotavlja, da je lahko slabši ekonomski status pomembna ovira dostopnosti do družabnih dejavnosti. Dohodek starejših pa prav tako nastopa kot eden izmed osnovnih kazalcev socialne izključenosti in ključni pokazatelj položaja starejših. Glavni kazalnik finančne izključenosti oziroma dohodkovne prikrajšanosti predstavlja stopnja tveganja revščine, ki je izražena kot odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z razpoložljivim ekvivalentnim dohodkom pod pragom tveganja revščine. Podatki zadnjih let za Slovenijo prikazujejo starejše ljudi kot izrazito ranljivo skupino, saj ima skoraj dvakrat višjo stopnjo tveganja kot preostala populacija (Hlebec in drugi 2010, 27). Stopnja tveganja revščine je bila v letu 2010 12,7-odstotna, kar pomeni, da je leta 2010 pod pragom tveganja revščine živel 12,7 % celotne populacije, med starejšimi pa je bil ta delež 20,2-odstoten (glej Tabelo 3.2) (SURs). Poleg stopnje tveganja revščine pa je treba upoštevati tudi stopnjo materialne prikrajšanosti⁴, saj so tudi s tega vidika starejši v slabšem položaju v primerjavi s preostalo populacijo (glej Tabelo 3.2) (SURs).

³ Kot prostorsko izključeni so opredeljeni posamezniki, ki v svoji neposredni geografski bližini nimajo osnovnih storitev (trgovine, banke, pošte, javnega transporta).

⁴ Stopnja materialne prikrajšanosti je definirana kot odstotek materialno prikrajšanih oseb.

Tudi Kumpova (2008, 58) v raziskavi socialno-ekonomskega položaja upokojencev in starejšega prebivalstva v Sloveniji ocenjuje, da so upokojenci nadpovprečno zastopani v nižjih dohodkovnih razredih, saj so v obdobju 2003–2005 predstavljali 33,4 % vseh oseb v najrevnejšem razredu, medtem ko so tedaj vsi upokojenci predstavljali 24,6 % celotne populacije. Nadpovprečna zastopanost v nižjih dohodkovnih razredih je sicer bolj izrazita za tiste upokojence, ki živijo v upokojenskih gospodinjstvih⁵. Tudi delež teh se vztrajno večja. Po podatkih iz obdobja 2003–2005 kar 61,9 % upokojencev živi v takšnih gospodinjstvih. Za ta gospodinjstva pokojnina predstavlja edini (ali vsaj prevladujoč) vir dohodka. Z drugimi besedami, upokojenci, ki živijo v upokojenskih gospodinjstvih, so v nekoliko slabšem položaju kot v povprečju vsi upokojenci (Kump 2008, 58–61).

Tabela 3.2: Stopnja tveganja revščine⁶ in materialne prikrajšanosti⁷ – primerjava med splošno populacijo in starejšimi od petinšestdeset let (v %)

	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	vsi	65+	vsi	65+	vsi	65+	vsi	65+	vsi	65+	vsi	65+
Stopnja tveganja revščine	12,2	20,3	11,6	19,9	11,5	19,4	12,3	21,3	11,3	20,0	12,7	20,2
Materialna prikrajšanost	14,7	18,4	14,4	18,4	14,3	18,4	16,9	20,5	16,2	18,1	15,8	18,4

Vir: SURS.

5 Upokojenska gospodinjstva – gospodinjstva, pri katerih je nosilec upokojenec/upokojenka in v katerem ni delovno aktivnih ali brezposelnih oseb.

6 Izračun temelji na denarno razpoložljivem dohodku (dohodek brez dohodka v naravi), v katerega sta vključena kot boniteta tudi uporaba službenega avtomobila v zasebne namene in del lastne proizvodnje samozaposlenih – vrednost izdelkov, prenesenih v gospodinjstvo iz lastne delavnice, podjetja ali trgovine.

7 V izračun stopnje materialne prikrajšanosti so zajete materialno prikrajšane osebe, ki živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj treh od devetih elementov materialne prikrajšanosti, in sicer take, ki je izključno posledica omejenih finančnih virov gospodinjstva, ne pa lastne izbire oziroma navad. Pri izračunu je upoštevanih naslednjih devet elementov: 1) zamuda pri plačilu hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, obrokov za kredit ali drugih odplačil posojil; 2) zmožnost gospodinjstva, da si vsi člani lahko privoščijo enotedenske letne počitnice; 3) zmožnost gospodinjstva, da si privoščijo mesni ali enakovreden vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan; 4) zmožnost gospodinjstva, da iz lastnih sredstev poravnajo nepričakovane izdatke v višini mesečnega praga tveganja revščine iz prejšnjega leta; 5) gospodinjstvo si ne more privoščiti fiksnega ali mobilnega telefona; 6) gospodinjstvo si ne more privoščiti barvnega televizorja; 7) gospodinjstvo si ne more privoščiti pralnega stroja; 8) gospodinjstvo si ne more privoščiti osebnega avtomobila in 9) sposobnost gospodinjstva, da si zagotovi primerno ogrevano stanovanje. Kazalniki so izračunani za koncept denarnega razpoložljivega dohodka, to je brez dohodka v naravi. Pri izračunu je upoštevan status tveganja revščine po obeh kazalnikih, torej glede na to, ali oseba živi pod pragom ali nad pragom tveganja revščine.

3.2.3 Zdravstveno stanje

Eden izmed najpomembnejših dejavnikov, ki vplivajo na participacijo starejših ljudi na družabnih prireditvah, je nedvomno tudi zdravstveno stanje. S starostjo se načeloma povečujejo zdravstvene težave, kar prizadene številne vidike vsakdanjega življenja in vodi do izključenosti (Office of the Deputy Prime Minister 2005, 36). Tudi Pahor in Domajnko (2007, 254) potrjujeta, da imajo starejši ljudje več zdravstvenih težav kot mlajši, pogosteje potrebujejo zdravstvene storitve in slabše ocenjujejo svoje zdravje. Anketni podatki iz Evropske raziskave kakovosti življenja⁸ (EQLS) kažejo, da je delež anketirancev, ki so svoje zdravje ocenili kot slabo, višji med starejšimi kot v preostali populaciji, in sicer to velja za vse države (EU-27). V Sloveniji je svoje zdravje kot slabo ocenilo 11,6 % anketiranih, medtem ko je bilo takih med starejšimi skoraj 28 % (glej Tabelo 3.3). Prav tako kar 34,6 % starejših ocenjuje, da so imeli zelo težek dostop do zdravstva, ko so ga nazadnje potrebovali (glej Tabelo 3.3) (Filipovič Hrast 2011, 69–73).

Na tem mestu naj opozorim, da je slabo zdravstveno stanje eden izmed ključnih dejavnikov socialne izključenosti starejših, kajti osebe s telesnimi ali duševnimi zdravstvenimi problemi ne morejo v celoti sodelovati v družbenem življenju. Pri tem ne gre zanemariti vzajemnega učinka, saj ima lahko tudi socialna izolacija škodljive učinke na zdravje in dobro počutje posameznikov (European Commission 2010, 64). Nasprotno pa socialna opora nastopa kot dejavnik preprečevanja bolezni in izboljševanja zdravja. Večino opore v bolezni nudijo prav socialna omrežja, najpogosteje sorodstvena, pomembni pa so tudi prijatelji, sodelavci in sosede. Poleg tega socialna opora vpliva tudi na fizične, psihične in socialne dimenzije zdravja (Pahor in Domajnko 2007, 254).

Tabela 3.3: Zdravje in dostop do zdravstva – primerjava med splošno populacijo in starejšimi od petinšestdeset let (v %)

	Slabo zdravje		Slab dostop do zdravstva	
	vsi	65+	vsi	65+
Slovenija	11,6	27,6	32,7	34,6
EU 27	8,4	18,3	23,1	24,6

Vir: Filipovič Hrast (2011, 74–75).

3.2.4 Socialna omrežja

Udeležbo starejših v družabnih dejavnostih pa poleg zgoraj naštetih dejavnikov pogojuje tudi vpetost v socialna omrežja. Hlebec in drugi (2010, 35) ponazorijo dostopnost socialnih odnosov s pogostostjo stikov, ki jih imajo starejši ljudje z družinskimi člani, prijatelji ali drugimi. Pri tem uporabijo podatke evropske družboslovne raziskave (European Social Survey), iz katere je razvidno, da imajo starejši⁹ večinoma redko¹⁰ stike, medtem ko imajo mladi¹¹ te stike precej pogosteje¹² (Hlebec in drugi 2010, 35). Tudi sama sem podrobneje pregledala podatke iz najnovejše raziskave¹³ za Slovenijo, natančneje vprašanje¹⁴, v katerem so anketiranci morali oceniti, kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivajo s prijatelji, sorodniki ali kolegi z dela. Med starejšimi je zgolj 45,4 % takih, ki se s prijatelji, sorodniki ali kolegi z dela dobivajo pogosto, nasprotno pa je med mladimi takih kar 79,1 % (glej Tabela 3.4) (ESS Round 5: European Social Survey Round 5 Data 2010). Skratka, podatki potrjujejo povezavo med pogostostjo stikov in starostjo, torej manjšo vpetost starejših v medosebna omrežja v primerjavi s preostalo populacijo. Tudi Ramovš (2003, 329) meni, da »v današnji družbi veliko bolje delujejo socialne mreže, ki omogočajo zadovoljevanje materialnih potreb v starosti, kakor socialne mreže, ki omogočajo zadovoljevanje osnovnih človeških potreb na področju medčloveškega sožitja in drugih nematerialnih socialnih in eksistenčnih potreb v starosti«.

8 Evropska raziskava kakovosti življenja je bila izvedena leta 2007 v enaintridesetih državah (vseh sedemindvajset članic EU in štiri druge evropske države). Podatki so razvrščeni po spolu, starosti in regiji, tako da odsevajo nacionalni vzorec.

9 V kategorijo *starejši* so zajete osebe, stare petinšestdeset let in več.

10 Redko – nikoli, manj kot enkrat na mesec, enkrat na mesec, nekajkrat na mesec.

11 V kategorijo *mladi* so zajete osebe med petnajst in petintrideset let.

12 Pogosto – enkrat na teden, večkrat na teden, vsak dan.

13 ESS Round 5 – 2010.

14 Vprašanje se je glasilo: »Using this card, how often do you meet socially with friends, relatives or work colleagues?« Možnosti: »never, less than once a month, once a month, several times a month, once a week, several times a week, every day.« (V prevodu: »Ocenite, kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji, sorodniki ali kolegi z dela. Možnosti: nikoli, manj kot enkrat na mesec, enkrat na mesec, nekajkrat na mesec, enkrat na teden, večkrat na teden, vsak dan.«)

Tabela 3.4: Medosebni stiki (s prijatelji, družinskimi člani in sodelavci) glede na starost

Druženje				
		Redko	Pogosto	Skupaj
17–34	%	20,9	79,1	100
	N	77	292	369
35–64	%	54,4	45,6	100
	N	389	326	715
65 +	%	54,6	45,4	100
	N	172	143	315
Starostne skupine – SKUPAJ	%	45,6	54,5	100
	N	638	761	1399

Vir: ESS Round 5: European Social Survey Round 5 Data (2010) (lasten izračun).

Podatki o omrežjih kažejo, da imajo starejši manjša omrežja socialne opore oziroma je med njimi več takih, ki nimajo nikogar, na kogar bi se obrnili po pomoč (v primeru bolezni, depresije, po nasvet ali finančno pomoč). Delež anketirancev, ki nimajo nikogar, na kogar bi se obrnili po pomoč, je med splošno populacijo 3,8-odstoten, med starejšimi pa 8,2-odstoten (glej Tabelo 3.5) (Filipovič Hrast 2011, 74). Na tem mestu je treba poudariti, da manjša vpetost starejših v medosebna omrežja na drugi strani pomeni ožji izbor oseb, ki bi spremljale starejše na prireditve. To predstavlja problem, zlasti tistim osebam, ki zaradi gibalnih omejitev ali drugih zdravstvenih težav za svojo mobilnost potrebujejo pomoč druge osebe. Prav tako tudi za tiste starejše, ki nimajo lastnega prevoza in so s tega vidika odvisni od drugih. Poleg vsega naštetega pa lahko socialna omrežja (zlasti družinski člani) spodbudijo udeležbo tudi s finančno oporo.

Tabela 3.5: Izključenost iz medosebnih odnosov – primerjava med splošno populacijo in starejšimi od petinšestdeset let (v %)

	Izključenost iz medosebnih odnosov	
	vsi	65+
Slovenija	3,8	8,2
EU 27	15,0	21,7

Vir: Filipovič Hrast (2011, 74–75).

3.2.5 Dostop do informacij

Navsezadnje je pomembno tudi to, ali so starejši dovolj seznanjeni o dejavnostih, ki se odvijajo v njihovi okolici. Dober dostop do informacij o potekajočih prireditvah je namreč izhodišče, da se ljudje lahko vključijo v dejavnosti lokalne skupnosti. Posledično je pomembno, da imajo vsi občani in občanke enak dostop do informacij, za kar pa je treba zagotoviti informacije v različnih formatih. To je najlažje zadovoljiti z ustreznim načinom obveščanja, denimo z obveščevalnimi letaki, poslani na dom ali razobešenimi na javnih mestih. Dandanes je vse več ponudbe in programov dostopnih ter podrobneje opisanih tudi na internetu, ki pa predstavlja še eno področje izključevanja starejših ljudi. To potrjujejo podatki raziskave o uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) v gospodinjstvih in pri posameznikih, saj je bilo v letu 2010 med rednimi uporabniki računalnika zgolj 2,4 % oseb starih 65–74 let, rednih uporabnikov interneta pa le 2,1 % (SURIS 2011).

4 ŠTUDIJA PRIMERA – DRUŽABNE DEJAVNOSTI IN NJIHOVA DOSTOPNOST STAREJŠIM V OBČINI SVETI JURIJ OB ŠČAVNICI

4.1 Raziskovalno vprašanje in metodologija dela

V empiričnem delu diplomskega dela obravnavam socialno izključenost starejših ljudi, in sicer na primeru družabnih dejavnosti v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Zanima me predvsem, katere dejavnosti so na voljo starejšim in v kolikšni meri je poskrbljeno, da so jim tudi čim bolj dostopne. Raziskujem tudi najpogostejše ovire za udeležbo in načine, kako jih odpraviti. Predvidevam, da je udeležba odvisna od različnih dejavnikov, med katerimi so bistveni zlasti mobilnost, zdravstveno stanje, vpetost v socialna omrežja, seznanjenost o potekajočih dejavnostih in finančne zmožnosti starejših.

Z namenom, da bi odgovorila na zgoraj zastavljena raziskovalna vprašanja, sem izvedla poglobljene delno strukturirane intervjuje s starejšimi občani in občankami. Na tem mestu naj opozorim, da ni popolnega soglasja o tem, v kateri starosti lahko ljudi uvrstimo med starejše. Demografi so sicer dolgo časa v to skupino uvrščali stare šestdeset let in več, a so ta prag zaradi podaljševanja življenjske in delovne dobe sčasoma dvignili na starost petinšestdeset let. To pa je obenem tudi starost, ki v mnogih evropskih državah pomeni prehod iz ekonomsko aktivnega življenja v upokojitev (Hlebec 2009, 16). Tako sem tudi sama upoštevala to starostno mejo ter v analizo zajela občane in občanke, stare petinšestdeset let in več.

Pomembno vlogo pri odpravljanju ovir imajo tudi občina in druge organizacije, zadolžene za delo s starejšimi. Iz tega razloga sem opravila intervjuje tudi z županom Občine Sveti Jurij ob Ščavnici, s predstavniki Krajevne organizacije RK, Župnijske Karitas in Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici ter s koordinatorico projekta »Starejši za starejše«, ki se izvaja v okviru Društva upokojencev. Povprašala sem jih o dejavnostih, ki jih organizirajo za starejše, o tem, kje potekajo, kakšna je njihova obiskanost in (če) za katere dejavnike menijo, da zaviralno delujejo na udeležbo, ter kako se spopadajo z njimi. Med drugim sem skozi intervjuje želela spoznati, kakšen je njihov pogled na položaj starejših in kakšni so njihovi načrti v zvezi z dejavnostmi za starejše.

4.2 Predstavitev raziskovalnega okolja

4.2.1 Predstavitev Občine Sveti Jurij ob Ščavnici

Najprej navajam nekaj statističnih podatkov o obravnavani občini. Občina Sveti Jurij ob Ščavnici je samoupravna lokalna skupnost, ustanovljena na območju sedemindvajsetih naselij (Občina Sveti Jurij ob Ščavnici). Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je v drugi polovici leta 2011 v občini živelo 2893 prebivalcev, od tega jih je bilo starih nad petinšestdeset let 492 (glej Tabelo 4.1). Nadaljnje razporeditve starejšega prebivalstva po starostnih skupinah kažejo, da je bilo leta 2011 starejših od sedemdeset let 362 občanov, starejših od osemdeset let 126 občanov in starih nad devetdeset let 12 občanov (SURS).

Tabela 4.1: Prebivalstvo Občine Sveti Jurij ob Ščavnici po starostnih skupinah (2011)

Prebivalstvo po starostnih skupinah						
Starost	vsi	0–14 let	15–29 let	30–54 let	55–64 let	65+
Število prebivalcev	2893	441	504	1128	328	492

Vir: SURS.

4.2.2 Predstavitev dejavnosti za starejše ter društev in organizacij, ki jih izvajajo

V tem delu so predstavljene družabne dejavnosti, ki potekajo v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici ter so neposredno namenjene starejšim občanom in občankam, ter društva oziroma organizacije, ki jih izvajajo. Podatke sem pridobila z analizo sekundarnih virov in s kvalitativno metodo, natančneje z delno strukturiranimi intervjuji, ki sem jih opravila s predstavniki društev in organizacij, ki organizirajo dejavnosti za starejše.

4.2.2.1 Dejavnosti Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici

Društvo upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici je bilo ustanovljeno z namenom druženja in aktivnega dela starejših ljudi (Občina Sveti Jurij ob Ščavnici). Tako enkrat letno za svojih približno 400 članov priredijo družabno srečanje, to je martinovanje, ki se ga starejši

vsakokrat udeležijo v velikem številu. Enkrat na leto organizirajo tudi kolesarjenje s piknikom. Takih, ki še gredo na kolo, je bilo letos okrog trideset, včasih pa jih je tudi prek sto. Pikniku se sicer lahko pridružijo tudi upokojenci, ki ne kolesarijo in kako drugače pridejo do dogovorjene lokacije. Prav tako letno izvedejo tri do štiri izlete po Sloveniji in tujini. V okviru omenjenega društva deluje mešani pevski zbor, ki nastopa na raznih prireditvah, srečanjih upokojencev in tudi na številnih revijah pevskih zborov. Letos so bili tudi organizatorji Revije upokojenskih pevskih zborov iz Pomurja. Poleg naštetega se starejši srečujejo še na letnem občnem zboru, ki mu po uradnem delu sledijo kulturni program, pogostitev in medsebojno druženje. Na tem mestu pa je treba poudariti, da društvo ob vseh priložnostih organizira avtobusni prevoz, pa naj gre za srečanje, občni zbor ali za izlet (glej Prilogo A).

Društvo upokojencev sodeluje tudi v projektu »Starejši za starejše – za boljšo kakovost življenja doma«, v okviru katerega obiskujejo starejše nad 69 let, ne glede na članstvo v društvu, pa naj bo to zgolj z namenom pogovora ali v obliki nudenja pomoči pri lažjih opravilih. Kot pravi predsednik Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici: »Za starejšega človeka je najboljša stvar druženje; s kom koli, ali z mladimi ali z vrstniki. To starejšim ljudem najbolj manjka. In samota tudi uničuje marsikaterega starejšega. Zato tudi izvajamo projekt Starejši za starejšega, torej da se obiskujemo« (glej Prilogo A).

4.2.2.2 Dejavnosti Krajevne organizacije Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici

Druženju starejših ljudi je namenjeno tudi srečanje starejših občanov, ki ga prireja Krajevna organizacija Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici. Srečanje poteka v mesecu oktobru oziroma v tednu Rdečega križa v prostorih osnovne šole v Svetem Juriju ob Ščavnici. Namenjeno je starejšim od sedemdeset let. Srečanje starejših občanov se začne s kratkim kulturnim programom, nato sledi kosilo in nazadnje druženje ob klepetu. Po besedah predsednice Krajevne organizacije Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici na srečanje povabijo približno 330 starejših oseb, od tega se jih odzove okrog 150. Približno sedemdesetim, ki se zaradi nepokretnosti ne morejo udeležiti srečanja, pa nesejo na dom paket z osnovnimi dobrinami. Organiziranega prevoza na srečanje sicer ni, ga pa vendarle organizirajo za tiste, ki res nimajo nikogar, da bi jih peljal (glej Prilogo B).

4.2.2.3 Dejavnosti Župnijske Karitas Sveti Jurij ob Ščavnici

Podobno kot Krajevna organizacija Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici tudi Župnijska Karitas enkrat letno organizira srečanje starejših občanov, ki ga imenujejo »srečanje ostarelih«. Srečanje poteka v mesecu maju, namenjeno pa je starejšim od sedemdeset let, ki ne zmorejo več obiskovati cerkvenih obredov. Srečanja se sicer lahko udeležijo tudi mlajši, ki bodisi zaradi bolezni bodisi zaradi invalidnosti prav tako ne morejo prisostvovati mašnim obredom. Tudi na to srečanje pridejo starejši v velikem številu, letos naj bi jih, po besedah karitativne delavke, bilo med trideset in štirideset. Srečanje je sestavljeno iz dveh delov: v prvem delu najprej opravijo spoved, sledi maša, starejši lahko po želji prejmejo tudi zakrament bolniškega maziljenja, drugi del pa je namenjen druženju in klepetu ob skromni pogostitvi. Organiziranega prevoza na srečanje sicer ni, vendar pa starejše, ki nimajo prevoza, pripeljejo in odpeljejo karitativni delavci (glej Prilogo C).

4.3 Predstavitev in analiza intervjujev s starejšimi

V mesecu juliju sem izvedla deset poglobljenih intervjujev s starejšimi občani in občankami Občine Sveti Jurij ob Ščavnici. Spraševanje je potekalo v sproščenem okolju, in sicer na njihovih domovih. Najprej sem intervjuvancem predstavila namen raziskave, jim zagotovila anonimnost in jih prosila za dovoljenje za snemanje intervjuja, kar so v večini brez posebnih težav tudi sprejeli. Med intervjuvanci je bilo pet moških in pet žensk, starih med petinšestdeset in štiriinosemdeset let. V vseh primerih so intervjuvane osebe živele v lastniških hišah.

Čeprav so bili vsi intervjuji s starejšimi občani v celoti prepisani, zaradi večjega zagotavljanja anonimnosti v diplomskem delu ni podan celoten transkript¹⁵, temveč samo odlomki in načrt intervjujev (glej Prilogo Č). Gre namreč za študijo primera manjše občine, kjer se ljudje med sabo poznajo, v intervjujih pa je podanih preveč razpoznavnih in osebnih podatkov, ki bi nakazovali na osebe, ki so sodelovale v intervjujih. S tem namenom so intervjuvancem in osebam, ki so imensko poimenovane v pogovorih, dodeljena izmišljena imena.

¹⁵ Transkript izvedenih intervjujev je za vpogled na voljo pri avtorici.

V spodnji tabeli so prikazani opravljeni intervjuji s starejšimi občani in občankami. Intervjuvanci so opisani z naslednjimi besedami: vrstni red izvedbe intervjuja, izmišljeno ime – koda, spol, starost, oddaljenost od središča (sedež občine in občinsko središče je v istoimenskem naselju Sveti Jurij ob Ščavnici) ter način bivanja.

Tabela 4.2: Seznam opravljenih intervjujev s starejšimi

Intervju	Koda	Spol	Starost	Oddaljenost od središča	Živi sam/a
1	Tone	m	70	4 km	ne
2	Slavica	ž	80	600 m	da
3	Alojz	m	84	7 km	ne
4	Igor	m	72	Sv. Jurij ob Ščavnici	da
5	Milena	ž	65	5 km	ne
6	Tereza	ž	72	5,5 km	da
7	Janez	m	78	2,5 km	ne
8	Irena	ž	66	Sv. Jurij ob Ščavnici	ne
9	Vida	ž	71	3 km	ne
10	Marjan	m	77	5 km	ne

4.3.1 Možnosti za druženje starejših in obiskanost dejavnosti

Na začetku tega poglavja je bilo podanih nekaj možnosti za druženje starejših. V nadaljevanju pa bom predstavila, katerih dejavnosti se starejši udeležujejo in ali je z njihovega stališča teh tudi dovolj. Analiza poglobljenih intervjujev je pokazala, da se starejši radi udeležijo predvsem tistih dejavnosti, ki so namenjene izključno njim. To so v glavnem dejavnosti, ki jih organizira Društvo upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici, pri čemer večina intervjuvancev izpostavi martinovanje in izlete. Večina se jih udeleži tudi srečanja starejših občanov in osrednje prireditve ob občinskem prazniku Občine Sveti Jurij ob Ščavnici, imenovane »Jürjovo«. Udeležujejo se torej predvsem prireditev, ki potekajo vsako leto ob istem času. Veliko intervjuvancev je navedlo, da so prisostvovali tudi slovesnosti ob otvoritvi Kulturnega in upravnega središča, ki je potekala v mesecu aprilu. Zgolj ena izmed intervjuvanih oseb je povedala, da ne hodi nikamor. Za vzrok je navedla: »Zato ker se mi ne da. V tej vročini pa posebno ne, eh. Pa itak ne morem, posebno zdaj ko otroci ne hodijo v šolo, ne morem nikamor iti. Onadva oba delata, nje pred drugo uro ni, on pa pride ob pol petih. Ne, pa niti se mi ne da niti nimam volje« (Tereza 72). Ena starejša občanka je povedala, da se ne udeležuje prireditev v svoji občini (razen Jurjevanja – op. av), sicer pa je včlanjena v društvo izven

obravnavane občine, prek katerega hodi na izlete in na martinovanje.

Skozi pogovore sem zasledila različne ocene starejših o tem, ali je v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici dovolj prireditev, ki bi se jih želeli udeležiti. Med intervjuvanci sicer prevladuje mnenje, da jih je dovolj, vendar pa nekateri temu nasprotujejo ali pa o tem niso prepričani.

Irena 66: Saj jih je veliko. Zdaj spet bo nekaj, te dni. Zdaj v petek, soboto in nedeljo bo nekaj v tem Kulturnem in upravnem središču. Saj to stalno tudi ne bo.

Marjan 77: Jaz mislim, da je čisto dovolj vsega. Nekaj drugega je. Ljudje ne prihajajo na te prireditve – to je največji problem. Ko organiziramo neko stvar in so potem dvorane prazne, ker ljudje ne pridejo. Zakaj pa ne pridejo? Prvič, danes ima vsak doma televizijo. Ni boljšega kot sedet doma in kaj zraven pojest, potem pa se jim ne ljubi več kam iti. Pa to moraš tja iti, pa tam biti. Starejši to težko tudi zdržijo tam, mlajši pa tak gredo po raznih poteh. In danes te prireditve več niso masovne kot so včasih bile. Razen za Jürjovo, ko je naš občinski praznik. Tam pa je ljudi. Tam pa je polno vsega. Tudi od drugod pridejo. / .../ Kot sem že rekel, se še s tem petjem ukvarjam, potem pa imam tak tega dovolj. Pa tudi televizijo gledamo. Pa zdaj smo malo v letih, to tudi. Drugače pa imamo proti koncu leta, vsi upokojenci, stari nad sedemdeset let, srečanje v šoli, ki ga organizira Rdeči križ. Jaz sem vedno tam. Pa pojemo in igramo tam; to tudi. Je kar pestro.

Slavica 80: Saj jih je. Posebej zdaj, ko je to novo središče. Kakšni pa so obiski to pa ne vem, ker jaz pač ne grem. Ker moraš plačati, pa še zvečer je, po navadi ob sedmih, osmih ali devetih. Tak pozno pa jaz več ne grem ven.

Igor 72: Ne, ne, to tukaj manjka. Nihče ne prireja tega in nihče nič ne da na to. Saj jih niti za mlade ni, ne pa za stare. To je samo za Jürjovo, potem pa konec. Razen društva. Ta imajo svoj program. Gasilci imajo svoj program, veteranskih srečanj ni, upokojenci pa samo tisti, ki so v odboru, gredo.

Vida 71: Ne vem. Eh, za mene, ki sem že stara, pravim, da je že to višek, kam hodim. Če bi še le to povsod šla, saj vsepovsod tudi ne grem. Odvisno, kak se mi da in kak imaš moč. Kaj jaz vem.

4.3.2 Mobilnost intervjuvancev

Kot že rečeno, ima pri aktivnem staranju ključno vlogo mobilnost posameznika, saj zagotavlja njegovo neodvisnost (European Commission 2011, 133). Iz intervjujev je razvidno, da veliki večini intervjuvancev prevoz ne predstavlja težave. Natančneje, pet intervjuvancev se pelje samih, štirje prosijo domače, ena izmed intervjuvanjih oseb pa nima nikogar, ki bi jo peljal. Ker je od središča občine oddaljena malo več kot pol kilometra, gre k zdravniku, v trgovino itd. peš. Kar se tiče opravljanja vsakodnevnih opravil in obiskovanja prireditev, za zdaj še

nima težav. Se pa pojavi problem, kadar mora priti do bolj oddaljenega kraja.

I: Torej vam prevoz predstavlja največjo oviro? Slavica 80: Ja, pa še kakšno. S kolesom se tudi več ne upam peljati, ker je toliko tovornjakov. Pa koliko ne bom sebi naredila, bom mogoče drugemu, ki ne bo nič kriv. Pa raje več ne grem na kolo letos. Zdaj pa pešačim. I: Do trgovine, k zdravniku? Slavica 80: To tak grem vse peš. Zjutraj, ko ni takega prometa. I: Kako pa greste, na primer, na kakšno prireditev, ki je oddaljena več kilometrov? Slavica 80: Zadnjič sem prosila, ker bi morala iti na zdravniški pregled v Rakičan. Pa sem prosila Vanjo in Alenko, take, ki imajo dva avta pri hiši. In to ne zastonj. Jaz vem, da treba plačati. »Taksi si pokliči,« je rekla Vanja. Zdaj pa si računaj, taksi pa ti ne bo več računal v eno stran kot ostali človek, recimo dvajset evrov. Zdaj pa on pride, te odpelje in te odloži in ti čakaš tam dve uri. On pa ne bo tam čakal dve uri. On bo spet prišel čez dve uri in bo spet računal dvajset evrov. Zdaj pa si računaj, pa je to štirideset evrov. Ne moreš si naročiti taksista. Tak ja, da takoj opraviš, drugače pa ne. I: Kako pa ste potem šli? Slavica 80: Nikakor, odpovedala sem. Kako pa naj grem, če pa zdaj v počitnicah ni avtobusa? Čez leto pa je avtobus ob šestih do Radencev, potem pa čakaš eno uro za dalje. Pa ko v Soboto prideš, potem pa še za Rakičan moraš spet čakati.

Omenjena intervjuvanka sicer uporablja javni prevoz – avtobus, vendar pa je treba upoštevati, da je intervjuvanje potekalo v času šolskih počitnic, ko so vozne linije spremenjene, ponekod pa celo (začasno) ukinjene. To se vsekakor odraža v odgovorih intervjuvancev o avtobusnih povezavah v občini, saj jih je večina ocenila kot slabe. Po drugi strani pa v času šole le ena izmed intervjuvanih oseb uporablja avtobus in le ena včasih.

Igor 72: To je najslabše, kar je lahko. Da bi vsaj en avtobus peljal nekam ven. Zadnjič je Mojca pravila, da je nameravala iti zvečer v Maribor, na programu je avtobus, prišel pa ni. Pa je telefonirala tja in so ji rekli, da bi moral priti avtobus, bilo pa ga ni. Pa sem zjutraj poslušal, 4 .15, če bo šel avtobus gor, in tudi nisem slišal, da bi avtobus šel. I: Mogoče zato, ker je v času šolskih počitnic spremenjen vozni red ... Igor 72: Ja, on ima svoj vozni red in ta bi moral ostati. Človek nekam more priti od tu. I: Pa bi šli kam z avtobusom, če bi vozil pogosteje? Igor 72: Ne, ne, jaz se sam peljem. Ne bi se jaz z avtobusom vozil. Ker je težko kam priti z avtobusom. Če že kam grem, potem raje grem v Ljutomer, pa z vlakom dalje. Recimo, če ob šestih greš na vlak in si ob osmih v Ljubljani. I: Ali vidite to, da ste doma v centru, kjer se odvija večina dejavnosti in je blizu tudi Kulturno in upravno središče, kot prednost? Igor 72: Se dogaja? Včasih si raje, da se ne. Ker potem moraš drugi dan imeti metlo in smetišnico in čistiti smeti, ki ostanejo. V Kulturnem središču so sploh neke predstave, samo mi smo ne zainteresirani, da bi vsakokrat tja šel. Pa naj bo še tako blizu. Televizija je, in to gledamo.

Marjan 77: Mislim, da so kar dobre. Pa danes imajo tak že skoraj vsi avte. Danes ni več to, da bi avtobus moral iti. Danes ima že skoraj vsaka hiša enega ali dva avtomobila. I: Mlajši že, veliko starejših pa ne ... Marjan 77: Te pa jih pač otroci peljejo ali pa sosedu ... različno. Na taka srečanja pa po navadi en gre, pa rečejo še drugemu, da se lahko pelje z njimi. Pa se potem zmenijo in se pripeljejo skupaj. Na pevske vaje tudi. Pevske vaje imamo enkrat na teden in se po navadi štirje pripeljejo v enem avtu.

Irena 66: Z avtobusom je zdaj v počitnicah baje slabo. Marsikateri starejši bi rad kam šel, pa ne more nikamor. Ne more drugače, kot da nekdo pelje. Jaz tudi včasih zapeljem koga kam.

Izkazalo se je tudi, da oddaljenost od občinskega središča intervjuvancem ne predstavlja večje ovire, saj ne prihaja do bistvenih razlik v udeležbi med tistimi, ki živijo v (ali v bližini) naselju Sveti Jurij ob Ščavnici, kjer se odvija največ prireditev, in tistimi, ki so bolj oddaljeni.

I: Vam oddaljenost od središča predstavlja oviro? Tone 70: Nikakršne. Ne predstavlja. Če imaš voljo, potem tak greš. Če ne, pa ne.

Marjan 77: Ne. To je pet kilometrov ... pet minut vožnje, pa smo tam. Nobenega problema ni. Žena se včasih s kolesom pelje. Jaz bi šel včasih peš, pa me že noge bolijo, tako da več ne grem.

4.3.3 Ekonomski položaj intervjuvancev

Iz intervjujev je razvidno, da finančni razlogi nobeni izmed intervjuvanih oseb ne predstavljajo ovire v smislu, da se ne bi mogla udeležiti nobene prireditve ali izleta. Nadalje se je izkazalo, da tudi manjši stroški ne bi bistveno povečali udeležbe. Pri intervjuvancih se torej pojavlja isti vzorec, katerih dejavnosti se udeležujejo. Kar se tiče drugih prireditev, pa bodisi nimajo interesa, da bi jih obiskali, bodisi dvakrat premislijo, česa se bodo udeležili in česa ne, odvisno od njihovih pokojnin. Skratka, članarine in vstopnine jim za zdaj še ne predstavljajo težave, sta pa dva intervjuvanca izrazila zaskrbljenost ob morebitnih podražitvah.

Slavica 80: Ja na kakšne izlete, ki so dragi, že ne grem. To si pač izračunam, kam lahko grem in kam ne. Jaz sem veliko sveta videla. Smo veliko hodili vsepovsod. Hvala bogu, da še toliko. Saj rada grem. Zdaj smo hodili, Nova Slovenija, v Ormož. Tak za en dan rada grem. Pa zdaj se nameravam prijaviti za romanje. Dvajset evrov je. Pa se bojim, če bo taka vročina, potem ne morem iti. Ne upam iti, da bo nekdo težave imel z mano.

I: Kaj pa članarine, vstopnine? Vam predstavljajo problem? Vida 71: Mislim, da ne. Zdaj če računaš, so dvignili na deset evrov upokojenci. To po moje ni preveč. Pa to plačaš za vso leto. I: Pa bi večkrat kam šli, če pri tem ne bi imeli stroškov, recimo za hrano in pijačo? Vida 71: Ne. Koliko nameravam, toliko grem. Saj vedno nekdo gre, pa grem, ko ne z enim, potem z drugim.

Tone 70: Mogoče bi že večkrat kam šla, če bi bili malo manjši stroški. Samo pač ... Saj se vidi povsod, da ni denarja, se pozna na vseh obiskih, kjerkoli.

Janez 78: Veš, te članarine bodo počasi postale visoke za nas penzioniste z malimi penzijami. Nekaj pa še tak moraš vedno doplačati, to tak ali tak. Če pa s penzionisti greš, potem pa moraš vse plačati. Če s turističnim gremo, tam ne rabimo nikoli plačati tiste vožnje. Te pa si tak malo prebiram, kam grem. Najraje pa tak grem na kaki izlet, v tisti kraj, v katerem še nisem bil. Kjer sem že bil, tisto me ne zanima.

Marjan 77: Ne. To imam toliko penzije, da s tem tudi nimam takih velikih problemov. K sreči tudi ne kadim, te pa imam pač za to.

4.3.4 Zdravstveno stanje intervjuvancev

Čeprav je zdravstveno stanje eden izmed ključnih dejavnikov, ki vplivajo na aktivno življenje v starosti, je analiza intervjujev pokazala, da intervjuvancev v glavnem ne ovira pri udeležbi na družabnih dogodkih. Eden izmed intervjuvancev zaradi gibalnih težav sicer ne obiskuje prireditev, razen srečanja starejših občanov in maš ob nedeljah (v sosednji občini – op. av). V drugem primeru pa se en intervjuvanec vsako leto udeleži martinovanja, srečanja starejših občanov, hodi na izlete z Društvom upokojencev, poje v pevskem zboru in je aktiven še na drugih področjih, vendar pa, kot pravi, je prestal zdravljenje raka, kar je pustilo določene posledice.

Marjan 77: Toliko me že ovira. Na primer, če ti odrežejo celo danko, te ovira tisto, če kam greš, so stranišča problem. To nas ovira, toliko že. Samo to se te že pripravimo. Toliko manj pojemo ali pa spijemo, da to zdržimo. To je problem. Ampak še vedno vse to utegnem, kar sem prej povedal.

4.3.5 Socialna omrežja intervjuvancev

Ugotavljam, da imajo starejši pogoste stike bodisi z domačimi bodisi s sosedi oziroma znanci. Mnogi intervjuvanci namreč menijo, da se dovolj družijo z drugimi, da imajo nekoga, s komer se lahko pogovarjajo o osebnih stvareh ali težavah, in se v glavnem ne počutijo osamljene. Zgolj v enem primeru je intervjuvana oseba povedala, da se počuti osamljeno in da nima (več) nikogar za pogovor, čeprav se je izkazalo, da se ne odzove na nobeno vabilo na srečanja, ne obiskuje družabnih prireditev in ni včlanjena v nobeno društvo.

I: Imate koga, s komer se lahko pogovarjate o osebnih stvareh, težavah ipd.? Tereza 72: Eh ne ... Včasih sem se z Olgo kaj pogovarjala, pa je soseda vse naši dvema povedala. Zdaj pa splošno ne. I: Se kdaj počutite osamljeno? Tereza 72: To tak ali tak. Seveda se počutim osamljeno, kak pa? Saj sem sama v stari hiši, ja.

Ob tem naletimo na še en dejavnik, ki pomembno zaznamuje udeležbo, in to je življenjski sopotnik. Dva intervjuvanca bi namreč večkrat kam šla, njuna partnerja pa ne.

Tone 70: / .../ Saj jaz bi še včasih kam šel. Koliko sem včeraj našo prepričeval, da bi šla na žetev k Duhu, pa ni hotela iti. Je rekla: »V tej vročini? Kolikokrat sem nekdaj na njivi bila, da bom zdaj to gledala.« Pa toliko, da nekam greva, ne? »Ja kaj boš denar zapravljaj.« Pa kaj zdaj, če bova vsaki eno pivo spila, tudi ne bi vsega zapravila. Pa ni hotela iti. Te pa sem rekel, da grem ležat, pa sem vso popoldne preležal. Jaz bi šel malo k Duhu gledat te.

I: Bi se pogosteje udeležili družabnih srečanj ali prireditev, če bi bil na voljo organiziran prevoz? Milena 65: Sej imava prevoz, samo kej, če noče ... Če bi bil organiziran avtobus, pa ne bi mogla iti. Z avtom je boljše, ja. I: Ali pa če bi potekale v vašem kraju, na primer v gasilskem domu? Milena 65: Bi šla, ja, če bi kaj v redu bilo. I: Česa pa bi si želeli? Milena 65: Kake gledališke igre bi lahko bile v naši vasi, ne pa to vse pri Jurju. Kaj takega bi bilo fejn gledati. I: Saj zdaj so gledališke predstave v Kulturnem in upravnem središču ... Milena 65: Ja, vem ja. Samo kej, če naš noče iti.

Do problema pa pride tudi pri starejših s šibkim socialnim omrežjem, ki bi se radi udeležili določene prireditve, ampak nimajo s kom iti, v primeru, da bi šli sami, pa bi se počutili neprijetno.

I: Ste se že udeležili katere izmed prireditev v Kulturnem in upravnem središču? Vida 71: Ne. Priložnost sem imela, pa nisem šla. Ne vem. I: Vas to ne zanima? Vida 71: Eh, kaj jaz vem. Te igre sem včasih rada hodila gledat in zdaj so tudi nekajkrat mislim, da bile. Zdaj pa je spet tak, če nihče ne gre, potem sam tudi ne boš šel nekam, ne. Če pa kdo gre, pa pač grem. I: Saj čeprav bi šli sami, bi tam zagotovo srečali koga poznanega ... Vida 71: Ja, veš kak je to, ko tak sam prideš tja. Meni je nerodno. Ne vem, nekemu mogoče ni, meni pa je. Da bi tak nekam sama prišla, pa se tak dol usedla.

4.3.6 Način obveščanja o potekajočih dejavnostih

Vabila na srečanje starejših občanov dostavijo aktivisti, zadolženi za določen kraj, osebno na dom. Enako velja tudi za informiranje o dejavnostih v okviru Društva upokojencev. Prav tako dobi vsako gospodinjstvo na dom celoletni program prireditev, ki potekajo v občini (glej prilogo D). Odkar se odvijajo prireditve v Kulturnem in upravnem središču, prejmejo občani in občanke na dom tudi mesečni oziroma dvomesečni program prireditev, in sicer v obliki letakov oziroma zloženk. Navsezadnje pa obveščanju služijo tudi plakati in obvestila na oglasnih deskah. Večina intervjuvancev torej najpogosteje izve za potekajoče prireditve prek obvestil, ki jih prejmejo po pošti, medtem ko ena izmed intervjuvanih oseb teh programov naj

ne bi dobivala.

I: Ne preberete letakov, ki jih dobivate po pošti, o prireditvah, ki potekajo v občini? Tereza 72: Eh, ne, nič ne dobim jaz domov. I: Občani namreč dobijo na dom letni program, zdaj pa tudi mesečni, za prireditve, ki potekajo v Kulturnem in upravnem središču. Ali ne dobite nič od tega? (Pokažem ji program prireditev.) Tereza 72: Eh, ne. I: Nobenih? Tereza 72: Ne.

Marjan 77: Moram pohvaliti. Dobimo letni program vseh teh prireditev in moram povedati, da so kar pridni. Je dovolj to ... je kar. In tam je napisano, kdaj je kaj. Lepo urejeno.

Eden izmed načinov informiranja je tudi objavljanje na spletu. Programi prireditev so dostopni na uradni spletni strani Občine Sveti Jurij ob Ščavnici, na spletnih straneh posameznih društev in tudi na družabnem omrežju Facebook. Se pa je izkazalo, da nobena izmed intervjuvanih oseb ne uporablja računalnika oziroma interneta. Nadalje me je zanimalo, ali bi se udeležili računalniških tečajev. Tudi glede tega so bila mnenja bolj kot ne skladna, saj se jih večina ne bi udeležila, nekaj vzrokov za to pa je navedenih v nadaljevanju.

I: Kje najpogosteje izveste za prireditve, ki potekajo v občini? Irena 66: Po teh obvestilih, ki pridejo na dom. I: Tudi na internetu? Irena 66: (Smeh) To pa jaz ne. Takemu staremu, to vi mladi uporabljate. I: Kaj pa če bi bilo, na primer, v Kulturnem in upravnem središču nekaj računalnikov z dostopom do interneta ter ob tej priložnosti tudi računalniški tečaji. Bi se jih udeležili? Irena 66: Saj je zadnjič nekdo klical, če bi šla na nek tečaj, pa se nisem odločila za to. Pa v šoli je tudi bilo. Mogoče bi šla, če bi bilo zdaj pozimi. Sem bila pred leti na tečaju nemščine in sem bila zelo zadovoljna, da sem se nekaj naučila.

Tone 70: Ne vem. Ni vredno več, za teh par let (smeh).

Igor 72: Ne, to ne bi šel. Meni se več ne splača iti v računalništvo.

Slavica 80: Ja, bi šla. Lani je bilo, pa sem si mislila, saj ne vem, če bo kdo prišel ali ne. Me je bilo sram iti, če pa nimam nič od tega pri hiši. Te pa nisem šla. Zdaj pa si mislim, če bi šla gledat, potem pa bi videla, kak je kaj.

4.3.7 Predlogi in želje

V intervjujih sem starejšim posredovala nekaj predlogov, za katere predpostavljam, da bi lahko spodbudili druženje starejših in njihovo udeležbo na prireditvah. Prvi predlog o uvedbi organiziranega prevoza do prizorišča dogajanja ne bi povečal udeležbe, saj so intervjuvanci poročali, da načeloma nimajo težav pri prevozu – peljejo se z avtom, kolesom, grejo peš ali pa prosijo domače. Nasprotno pa bi se udeležili družabnih srečanj ali prireditev, če bi te potekale v njihovem kraju, na primer v gasilskem domu.

Vida 71: Ja, seveda se bi, če bi bilo tu bliže. Saj k Jurju je tudi ne tako daleč, če imaš namen iti.

Janez 78: Če bi tu bilo, bi šel. Zakaj pa ne, ker ni daleč.

Ramovš (2003, 140) ugotavlja, da marsikateri starejši ljudje postanejo po upokojitvi dejavni v dobrodelnih, humanitarnih ali solidarnostnih organizacijah. Prav zato sem starejšim zastavila vprašanje, kaj menijo o tem, da bi se aktivno vključili v prostovoljno delo. V glavnem so poročali, da če bi bili zmožni opravljati neko delo, bi bili dejavni pri tem, in v primeru, če bi nekdo prevzel pobudo in organizacijo.

Tone 70: Zakaj pa ne? Jaz sem vedno za akcijo. Če je potrebno komu pomagati, sem vedno za. Če bi kdo organiziral, sem vedno za.

Slavica 80: Zdaj ne grem več v prostovoljno delo, ker nisem sposobna. Kaj bi se tam motala. Ne.

Igor 72: Ja, če bi kdo organiziral, pa bi šel. To pa bi. Samo to mora nekdo organizirati. Sem poslušal, da so zdaj prostovoljci na Savi, da pobirajo poginule ribe. Samo to moraš biti plavalec. To pa za nas, ki smo malo starejši, ne gre več skoz. I: Saj so še druge aktivnosti ... Igor 72: Ja, če bo kdo organiziral gremo, drugače pa ne gremo. Za prostovoljstvo pa sem, samo ga nekdo mora organizirati.

Marjan 77: Ja, nekoč smo tega imeli veliko ... v Mariboru, ko sem bil. Prostovoljno delo danes samo še gasilci opravljajo. V našem kraju je to edina dejavnost, ki še ljudi zbere skupaj. Hvala bogu, da še vsaj to je. Prostovoljno delo bi lahko še marsikje bilo. Samo je pa tak, da danes ljudje niso več pripravljeni tega delati. Ni več tiste volje, pa tudi organizatorja ni. To pa zato, ker tudi več uspeha ni. Ker to ni več dovtetno. Nekdaj smo marsikaj naredili s prostovoljnimi delom.

Navsezadnje me je zanimalo tudi, česa si starejši želijo oziroma katerih dejavnosti je po njihovem mnenju premalo ali pa jih ni in bi si jih želeli. Prevladalo je mnenje, da nimajo nekih določenih predlogov in da je že to dovolj to, kolikor kam hodijo, in da med vsemi možnostmi najdejo kaj ustreznega zase. So pa nekateri navedli, da bi želeli več gledaliških iger in izletov.

Tone 70: Zdaj nekih predlogov ne morem dajati. Jaz pravim, naj se nekaj dogaja. Naj nekaj delajo na tem, da nekaj bo. Kateri so za to zadržani, ali ena društva ali druga društva. Se mi zdi, da je malo organiziranih kakih izletov. Ne vem, gasilci mogoče enega organizirajo, upokojenci smo tudi zdaj že tak. En izlet še je ali pa niti to že ne ... Zdaj to martinovanje, da vsaj to gremo. Ostalo je pa drago in ni ljudi – to je hudič. Zdaj se pozna, da so nam varstveni dodatek vzeli in se takoj pozna.

Janez 78: To jaz nimam s tem problema. Saj drugače dovolj najdem, ne da bi še jaz kaj svojega hotel imeti (smeh).

Irena 66: Kakšne gledališke igre mogoče. Včasih je več društev prišlo od drugod, ampak mislim, da zdaj to tudi bo.

4.3.8 Glavne ugotovitve in interpretacija dobljenih podatkov

Poleg zgoraj navedenih dejavnosti se starejši lahko udeležijo tudi številnih drugih prireditev, ki so namenjene vsem občanom (glej Prilogo D). Če to dvoje seštejem lahko sklenem, da je v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici dobro poskrbljeno za druženje starejših ljudi, saj je na voljo mnogo družabnih dejavnosti. Na tem mestu naj poudarim, da se je ponudba z odprtjem Kulturnega in upravnega središča Sveti Jurij ob Ščavnici, kjer se že odvijajo najrazličnejši kulturni, umetniški, izobraževalni in drugi programi, še povečala.

Možnosti za druženje so torej pestre, vendar pa je ključnega pomena udeležba s strani starejših. Iz empiričnih rezultatov je razvidno, da se intervjuvane starejše osebe udeležujejo predvsem tistih dejavnosti, ki so namenjene neposredno njim. V tem primeru gre namreč za dejavnosti, ki potekajo vsako leto ob istem času, udeležijo pa se tudi večjih dogodkov in slovesnosti ob izjemnih priložnostih. Posledično si zanje znajo prerazporediti denarna sredstva, tako da jim denarna sredstva za zdaj še ne predstavljajo težav. Tudi zdravstveno stanje jih ne ovira v smislu, da se ne bi mogli udeležiti bodisi izletov bodisi drugih srečanj ali prireditev. Dobro pa je poskrbljeno tudi za obveščeno o potekajočih dejavnostih, tako da v zvezi s tem ne bi smelo prihajati do težav. Starejšim na srečanja, ki so namenjena zgolj njim, pristojni za to osebno dostavijo vabila, za vse druge prireditve pa občani in občanke prejmejo obvestila in programe na dom. Programi prireditev so dostopni tudi na spletu, vendar pa nobeden izmed intervjuvancev ne uporablja računalnika. Kot najpogostejši vzrok za to so navedli starost, in sicer v smislu, da so prestari in da je internet za mlade. Ob tem pa je treba upoštevati, da se življenjska doba ljudi podaljšuje in da tehnologija vedno bolj napreduje ter postaja tako rekoč nujna sestavina našega vsakdana. Zato bi bilo temu, kako približati informacijsko-komunikacijsko tehnologijo starejšim ljudem, treba nameniti več pozornosti. Običajno tudi prevoz intervjuvancem ne predstavlja problema, saj se v glavnem še vedno peljejo sami ali pa jih peljejo domači. Sicer pa je tudi na tem področju prisotna medsebojna pomoč, kajti ob različnih priložnostih se ljudje dogovorijo in se na posamezne prireditve pripeljejo skupaj. Na udeležbo vpliva predvsem socialno omrežje, kar se kaže v več primerih:

(1) v smislu, da starejši nimajo nikogar, ki bi jih spremljal, samim pa je neprijetno nekam iti; (2) eden izmed zakoncev bi obiskal neko prireditev, drugi pa ne in tako na koncu oba ostaneta doma. Nadalje je analiza pokazala močno vpetost starejših v medosebna omrežja, saj imajo starejši pogosto stike s sorodniki, prijatelji in sosedi, kar pa na neki način zmanjšuje potrebo po obiskovanju formalnih dejavnosti. Med drugim se je izkazalo, da je eden izmed dejavnikov vplivanja tudi pomanjkanje časa, zlasti pri tistih starejših, ki živijo s sinovo/hčerino družino in pazijo na vnuke. Starejši pa poročajo tudi o neustrezni uri nekaterih predstav in koncertov, ki potekajo v Kulturnem in upravnem središču, saj se po njihovem mnenju odvijajo prepozno. Kot ugotavlja Kobentarjeva (2008, 149), ima prav tako odločilno vlogo posameznikov lastni interes, kar potrjujejo tudi izsledki raziskave. Mnogo starejših namreč navaja, da jih določene prireditve bodisi ne zanimajo bodisi nimajo volje hoditi naokoli, saj si na stara leta želijo nekoliko miru in raje gledajo televizijo.

Analiza intervjujev je med drugim pokazala, da si starejši želijo več gledaliških iger in izletov. Prve že potekajo v Kulturnem in upravnem središču, izlete pa poleg Društva upokojencev organizirajo še druga društva (kar pa je vezano na članarino v društvih in na zadostno zasedenost mest). Navsezadnje pa je treba upoštevati, da sta ponudba in njena kakovost v veliki meri odvisni od same udeležbe. Kot je razvidno iz intervjujev, se starejši udeležujejo predvsem tistih dejavnosti, ki se izvajajo vsako leto ob istem času, običajno tudi na isti lokaciji. Prav zato so dobro obiskane in naslednje leto spet potekajo, v nasprotnem primeru pa njihovo izvajanje ne bi bilo rentabilno. Na podoben način lahko razumemo tudi avtobusni promet v občini. Zanimivo je, da intervjuvanci avtobusne povezave ocenjujejo kot slabe, po drugi strani pa jih ne uporabljajo – tudi če bi avtobus vozil pogosteje, ga ne bi uporabili. Če pa se ljudje ne vozijo z javnim prevozom, posledično prazen avtobus ne vozi in linija se slej ko prej ukine. Tu pa seveda nastopi problem, saj se vselej najde kak posameznik, ki ga taka ukinitve linije prizadene.

4.4 Povzetek intervjujev s predstavniki društev in organizacij, ki organizirajo dejavnosti za starejše, ter z županom občine

V nadaljevanju so podane ključne ugotovitve intervjujev, opravljenih s predstavniki društev in organizacij, ki organizirajo dejavnosti za starejše in zaradi narave svojega dela dobro poznajo razmere, v katerih živijo starejši ljudje. Prav tako sem o načrtih v zvezi z dejavnostmi za starejše povprašala župana Občine Sv. Jurij ob Ščavnici. Dobljene podatke sem nato primerjala z odgovori starejših občanov in občank.

Za aktivno socialno življenje v starosti v največji meri poskrbi Društvo upokojencev Sv. Jurij ob Ščavnici. Ne le, da za starejše organizirajo številne družabne dogodke (glej 4.2.2.1 Dejavnosti Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici), temveč zanje vsakokrat organizirajo tudi avtobusni prevoz. Po besedah predsednika Društva upokojencev prav tako poskrbijo, da njihove dejavnosti niso povezane z velikimi stroški. To bi lahko rekli tudi za letno članarino, ki znaša deset evrov. Starejši se na te dejavnosti odzovejo v velikem številu in tudi predsednik Društva upokojencev na splošno ocenjuje, da so zelo aktivni. Tudi analiza intervjujev s starejšimi osebami je pokazala, da se starejši v glavnem udeležujejo dejavnosti, ki jih organizira Društvo upokojencev, in tudi višina članarine se jim zdi sprejemljiva. Tako starejši v intervjujih niso izrazili posebnih želja glede dejavnosti, ki bi še lahko potekale v občini, nekateri bi si želeli le več gledaliških iger in izletov. Po drugi strani pa je predsednik Društva upokojencev povedal, da si starejši želijo več športnih dejavnosti (na primer balinanja) ali pa druženja, na primer, ob kartah. Do sedaj za to naj ne bi imeli ustreznega prostora, vendar bodo v kratkem preselili svojo pisarno v Kulturno in upravno središče, poleg tega pa jim bodo na voljo tudi tamkajšnji prostori (glej Prilogo A).

Tudi Krajevna organizacija Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici z namenom druženja starejših organizira srečanje starejših občanov (glej 4.2.2.2 Dejavnosti Krajevne organizacije RK Sveti Jurij ob Ščavnici). Kot že rečeno, organiziranega prevoza na srečanje ni, vendar pa predsednica Krajevne organizacije Rdečega križa meni, da si starejši prevoz običajno najdejo, saj jih pripeljejo domači, znanci ali sosedi. Tudi v intervjujih so starejše osebe potrdile, da jim prevoz ne predstavlja ovire. O najpogostejših ovirah, s katerimi se srečujejo starejši, kadar se želijo udeležiti družabnih dogodkov, pa pove:

Mislím, da je problem prevoz, ampak ne v tem smislu, da jih ne bi nihče peljal, ampak zato, ker ne bi radi obremenjevali mlade. Drugače pa imam občutek, da ni tako slabo. Kateri hočejo iti, še vedno lahko grejo, pa eden drugega zraven vzamejo. Jaz mislim, da smo še vseeno tu na tem območju takšni, da si vseeno še eden drugemu pomagamo. / .../ Tudi če gledaš, kako se vozijo k maši: eden z drugim se pripeljejo. Saj če gledaš starejše ljudi ... saj ne grejo k maši samo zaradi vere, ampak tudi za to, da se družijo. Da pridejo skupaj in malo poklepetajo. Pa gredo v trgovino, kupijo, kar mislijo in grejo skupaj domov. Saj še je druženje, niso tako sami (glej Prilogo B).

Nadalje ocenjuje, da je v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici dovolj možnosti za druženje starejših, vendar pa predlaga naslednje:

Bolj bi se jih moralo aktivirati po vaseh, da bi drug k drugemu šli. Ker starejši s starejšim se imajo kaj pogovarjati. Da bi se tisti starejši, ki so pokretni, družili s tistimi, ki so nepokretni oziroma kakorkoli drugače omejeni. Starejši s starejšimi bi se morali družiti, da bi jim bilo lažje. Organizirati bi se morali po vaseh, na primer, da se reče, danes pa k tej hiši pridejo trije in se bo, na primer, kartalo. To druženje mislim. In starejši ne bi potrebovali prevoza in ničesar (glej Prilogo B).

Kot že rečeno, med intervjuvanimi starejšimi občani in občankami na splošno prevladuje mnenje, da je v obravnavani občini dovolj družabnih dejavnosti, ki se jih lahko udeležijo. Podobna je tudi ocena karitativne delavke iz Župnijske Karitas, ki opaza: »Če pogledaš vse te prireditve, na primer prireditve ob občinskih praznikih, so te bolj kot ne za starejše. In tudi starejši jih v velikem številu obišejo. Tudi druge, recimo gledališče predstave. Tako da mislim, da je teh dovolj. Le volja mora biti s strani starejših« (glej Prilogo C). Nadalje meni, da sta najpogostejši oviri za udeležbo starejših na srečanju ostarelih (glej 4.2.2.3 Dejavnosti Župnijske Karitas Sveti Jurij ob Ščavnici) in na drugih prireditvah prevoz in nevednost. Čeprav tudi na srečanje ostarelih ni organiziranega prevoza, poroča, da si ga starejši običajno priskrbijo sami, v nasprotnem primeru pa jih pripeljejo in odpeljejo karitativne delavke. Ob tem pa doda: »Smo pa tudi že naleteli na primer, ko mlajši niso starejšim dovolili, da bi se udeležili srečanj, čeprav bi jim mi priskrbeli prevoz od doma in pa nazaj. Tako da ne bi imeli nobene brige z njimi. Vendar pa smo v teh primerih nemočni, saj jih ne moremo prisiliti, ker je tako določeno z zakonom, da se ne smemo vmešavati« (glej Prilogo C). Za v prihodnje pa pove: »Želeli bi si več sodelovanja z mladimi, da bi se družili s starejšimi. Tega medgeneracijskega druženja je premalo. Tudi če bi bilo več predstav in drugih prireditev v popoldanskem času in ne zvečer, bi se jih starejši raje udeležili« (glej Prilogo C).

Kot ugotavljam, je poskrbljeno tudi za druženje starejših, ki se zaradi bolezni, invalidnosti ali drugih razlogov ne udeležujejo srečanj in drugih prireditev, in sicer v obliki organiziranega obiskovanja starejših na njihovih domovih. Kot že rečeno, gre za projekt »Starejši za starejše – za boljšo kakovost življenja doma«. Tako devet prostovoljk iz Društva upokojencev obiskuje vse starejše od devetinšestdeset let, ki si želijo teh obiskov. Vsaka prostovoljka obiskuje približno petdeset starejših oseb, načeloma v svoji okolici, kjer jo tudi bolje poznajo. Pogostost obiskov je odvisna od želje posameznikov, običajno je to enkrat na leto ali enkrat na tri mesece. Glavni namen obiska je druženje s starejšim človekom, saj, kot pravi koordinatorka projekta, »starejšim že to veliko pomeni, da jih nekdo obiskuje, se z njimi pogovarja in posluša njihove težave.« Poleg tega pa lahko na ta način tudi ugotovijo, kdo potrebuje katerokoli vrsto pomoči, in posredujejo podatke o potrebah starejših ljudi pristojnim službam (glej Prilogo E).

Župan Občine Sveti Jurij ob Ščavnici v intervjuju pove, da ni neke systemske organiziranosti v zvezi z dejavnostmi za starejše občane in občanke, vendar pa pohvali delovanje Društva upokojencev, ki je po njegovem mnenju najzaslužnejše za to, da starejša generacija ni potisnjena na stran. Prav tako izpostavi, da so v dobrih odnosih ne samo z Društvom upokojencev, ampak tudi z drugimi društvi, ki se obračajo na občino za pomoč pri organizaciji prireditev, pa naj gre za finančno pomoč ali za zagotavljanje prostora. Z odprtjem Kulturnega in upravnega središča zagotavljanje ustreznega prostora ne predstavlja več problema, saj so prostori v objektu prilagojeni tudi starejšim in invalidnim osebam. Poleg tega pa je uporaba prostorov za društva, registrirana v občini, brezplačna (glej Prilogo F).

Dejavnike, ki zmanjšujejo udeležbo starejših, bi lahko omejili, pri čemer pa ima znatno vlogo občina. S tem namenom sem županu tudi predstavila izsledke raziskave. Najprej sem ga seznanila s tem, da pa vendar nekateri starejši občani in občanke menijo, da je v občini premalo prireditev, ki bi se jih lahko udeležili. Temu pritrdi in pove, da bi si želeli več prireditev za starejše, vendar so finančna sredstva omejena in gredo v večini primerov za osnovna opravila, to je cestno infrastrukturo, vodovodno oskrbo itd. Hkrati pa doda, da se je z odprtjem Kulturnega in upravnega središča »začelo tudi malo več dogajati«. Nato sem opozorila na naslednji problem – prevoz. Zlasti na ukinjene avtobusne linije v času šolskih počitnic. Župan pove, da je značilnost občine, da na sorazmerno velikem prostoru živi sorazmerno malo prebivalcev in da je oddaljenost od centra ali pa mesta, kjer se dogajajo prireditve, sorazmerno velika. Za to predlaga dve rešitvi, in sicer:

Prireditve oziroma druženja starejših ali pa upokojencev so večinoma tudi v dopoldanskem času in bi takrat lahko koristili tudi redne linije. Ampak to je pač stvar podjetniškega vidika posameznih ponudnikov storitev – avtobusnih prevozov in seveda, če bi občina želela sofinancirati javni prevoz, bi dejansko morala nameniti znatna sredstva. Jih pa nima predvidenih, saj to zaenkrat ni niti namen niti prioriteta. Tako da predlagam, da se poslužujejo tega, da se zmenijo med sabo. Mislim, da bi upravni odbor Društva upokojencev prav gotovo našel primerno rešitev, da bi bilo takih, ki se zaradi neurejenih prevozov ne bi mogli udeleževati prireditve ali pa se družiti, čim manj (glej Prilogo F).

Ker nobena izmed intervjuvanih starejših oseb ne uporablja računalnika, bi bilo dobrodošlo razmisliti tudi o tem, kako približati informacijsko-komunikacijsko tehnologijo starejšim ljudem. S tem namenom sem predlagala županu, da bi v Kulturnem in upravnem središču namestili nekaj računalnikov, ki bi bili na voljo starejšim oziroma tistim, ki doma nimajo računalnika in interneta. Tako pove: »Ja, predsednik Društva upokojencev oziroma upravni odbor našega društva predvideva tudi to. Po meni znanih podatkih, če bi ostali pri tej pisarni, ki je dejansko namenjena Društvu upokojencev, ne bi bil problem namestiti, recimo, dva, tri računalnike, saj vsi naenkrat seveda ne bi prišli« (glej Prilogo F).

5 UKREPI ZA POVEČANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI STAREJŠIH

Ko govorimo o socialni izključenosti starejših, ugotovimo, da so pomembna področja izključevanja tudi na področju splošne družbene udeležbe in stikov. Prav zato so toliko bolj pomembni programi in politike, ki posegajo na ta področja (Hlebec in drugi 2010, 90). Hlebec in drugi (2010, 90) tako navajajo, da je treba oblikovati politike in ukrepe, ki bodo vodili k večji udeležbi starih ljudi v programih in dejavnostih (od izobraževanja do organiziranja pristočasnih dejavnosti in specializiranih storitev). V tem delu diplomskega dela tako podrobneje obravnavam ukrepe, s katerimi bi spodbudili medsebojno druženje starejših oziroma medgeneracijsko druženje.

Med starejšimi občani in občankami je bil najbolje sprejet predlog, da bi se družabna srečanja ali prireditve odvijale v njihovem domačem kraju, denimo v gasilskem domu. Tako starejšim razdalja ne bi predstavljala ovire, družili bi se z znanimi ljudmi, zato tudi tistim, ki bi prišli sami, posledično ne bi bilo nerodno. Ta ukrep bi zanje bil tudi finančno sprejemljiv. Še bolj uresničljiv je predlog predsednice Krajevne organizacije RK, da bi se starejše aktiviralo po vaseh, da bi se medsebojno obiskovali. Taka rešitev bi bila ugodna za vse starejše, tudi za tiste, ki so gibalno omejeni ali imajo kakršnekoli druge zdravstvene težave. Prav tako meni, da bi se starejši morali družiti s starejšimi, saj se imajo s svojimi vrstniki o čem pogovarjati. Tako bi jih enkrat, na primer, nekaj prišlo na dom enega, drugič pa drugega (glej Prilogo B). To idejo bi nadgradila in predlagala, da bi se po vaseh aktivirali tudi v tem smislu, da bi se jih več peljalo skupaj na kakšno prireditev, koncert, srečanje itd., saj nekateri nimajo prevoza, pa bi radi šli. Spet drugi pa imajo (svoj) avtomobil, ampak nimajo s kom iti. Lahko bi, na primer, na srečanjih upokojencev, na primer na martinovanju, ki je obiskano v velikem številu, to idejo javno naznanili in bi se starejši o tem pogovorili. Pobudo za kaj takega bi lahko prevzele tudi prostovoljke iz Društva upokojencev, ki obiskujejo starejše na domu, saj poznajo njihov položaj in bi zato lahko seznanile starejše s podobnimi interesi. Na tem mestu naj poudarim, da se takega načina prevoza sicer že poslužuje veliko ljudi. Zanimalo me je tudi, kako bi starejši sprejeli predlog o uvedbi organiziranega prevoza na prireditve, ki so namenjene vsem občanom. Izkazalo se je, da ta ukrep ne bi povečal udeležbe, saj ga večina intervjuvancev ne bi koristila. Po drugi strani pa bi ta korak zahteval tudi precejšnja finančna sredstva, ki pa jih po besedah župana občina trenutno namenja nujnejšim projektom.

Razmisliti bi bilo treba tudi o spodbujanju starejših k vključevanju v prostovoljne dejavnosti. Vaupotič (2004, 33) ugotavlja, da je prostovoljno delo specifična oblika preživljanja prostega časa ter kot potreba in vrednota postaja vse bolj aktualno vprašanje za vse generacije. Kobentarjeva (2008, 149) pa poudarja, da prostovoljno udejstvovanje pri starejših ljudeh okrepi občutek pripadnosti neki skupini in zmanjšuje ali lajša osamljenost. Starejši na ta način pomagajo drugim, obenem pa na tak način ohranjajo tudi socialne vloge in komunikacijo ter zadovoljujejo potrebo po socialnih stikih (Kobentar 2008, 149). V intervjujih so starejši povedali, da bi v primeru, če bi bili zmožni opravljati neko delo, bili pri tem dejavni, kot tudi v primeru, če bi nekdo prevzel pobudo in organizacijo. O tem sem povprašala tudi predsednico Krajevne organizacije RK, ki meni, da imajo starejši na podeželju že tako dovolj dela doma in ne potrebujejo dodatnega (glej Prilogo B). Se pa stvari premikajo tudi na tem področju, saj se je znotraj Društva upokojencev oblikovala skupina devetih prostovoljk, ki obiskujejo starejše na njihovih domovih, da z njimi poklepetajo ali pa jim pomagajo pri lažjih opravilih. Tako prispevajo k večji kakovosti življenja starejših in zmanjšujejo socialno izključenost tretje generacije. Tudi Slokar in Brelih (2010, 7) ugotavljata, da se vse bolj zavedamo problemov, ki jih pred nas postavlja hitro rastoči delež starejše populacije, in prav zato stopa v ospredje pomen prostovoljskih programov samopomoči in družabništva za starejše. Glede na to, da individualno družabništvo prostovoljcev s starim človekom že poteka, me je zanimalo, kako bi bile sprejete tako imenovane skupine starih ljudi za samopomoč. V tem primeru gre za manjšo skupino naključno izbranih posameznikov, ki se srečujejo enkrat na teden in delujejo na temelju vzgiba samopomoči. Glavni namen take skupine je preprečevanje socialne izključenosti starejših ter ustvarjanje in ohranjanje medčloveških odnosov (Slokar in Brelih 2010, 45–47). Koordinatorica skupine prostovoljk v obravnavani občini ni prepoznala potrebe po delovanju tovrstne skupine, saj poroča, da starejšim bolj ustrezajo individualni obiski na domu (glej Prilogo E).

Vaupotič (2004, 19) opozarja, kako pomembno je vključevanje starejše generacije v informacijsko ali tako imenovano e-družbo. Nadalje ugotavlja, da širjenje uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije za starejšo populacijo predstavlja veliko izboljšanje kakovosti življenja, saj jim ta omogoča aktivno komuniciranje z drugimi subjekti in okolji, preseganje osamljenosti ter pridobivanje vseh vrst informacij (Vaupotič 2004, 21). Iz intervjujev s starejšimi občani in občankami je razvidno, da starejši ne uporabljajo računalnika, čeprav imajo nekateri neposreden dostop do njega. To seveda velja za tiste, ki živijo s sinovo ali hčerino družino, ki v večini primerov ima računalnik. Prav tako je bilo

organiziranih več računalniških tečajev, ki pa se jih nobeden izmed intervjuvancev ni udeležil. Menim pa, da je dober način, kako približati računalnik starejšim, namestitev nekaj računalnikov z dostopom do interneta v prostorih Kulturnega in upravnega središča, namenjenih Društvu upokojencev. Tako bi bili računalniki dostopni tudi tistim, ki si ne morejo privoščiti računalniške opreme in bi se jim v sproščenem okolju lahko pokazale nekatere računalniške osnove. Na tem mestu naj poudarim, da sem v pogovoru z županom izvedela, da upravni odbor Društva upokojencev to že načrtuje.

6 SKLEP

Namen diplomskega dela je bil ugotoviti, ali na področju izključevanja iz medosebnih odnosov prihaja do socialne izključenosti starejše populacije. To sem raziskala na primeru udeležbe starejših v družabnih dejavnostih, ki predstavljajo eno od oblik vključenosti v socialna omrežja in odnose.

Študija je bila izvedena v ruralnem okolju, natančneje v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici, in je zajemala analizo sekundarnih virov ter izvedbo intervjujev s starejšimi občani in občankami, s predstavniki društev in organizacij, ki organizirajo dejavnosti za starejše, ter z županom Občine Sveti Jurij ob Ščavnici. Na ta način sem odgovorila na raziskovalno vprašanje, ki je bilo, katere družabne dejavnosti so namenjene starejšim ljudem in v kolikšni meri je poskrbljeno, da so jim tudi čim bolj dostopne. Ugotovila sem, da obravnavana občina predstavlja primer dobre prakse, saj je dobro poskrbljeno za druženje starejše generacije. Za to je v največji meri zaslužno Društvo upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici, ki za starejše pripravlja številne dejavnosti. Na tem mestu gre izpostaviti tudi dejstvo, da za vse svoje aktivnosti organizirajo avtobusni prevoz, prizadevajo pa si tudi za to, da so njihove dejavnosti cenovno čim bolj dostopne starejšim. Med drugim je starejšim ljudem namenjeno tudi srečanje starejših občanov, ki ga prireja Krajevna organizacija Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici, prav tako pa tudi srečanje ostarelih, katerega organizator je Župnijska Karitas Sveti Jurij ob Ščavnici. Poleg naštetih dejavnosti se starejši lahko udeležijo tudi številnih drugih, namenjenih vsem občanom in občankam, ki pa so z vidika spodbujanja socialne vključenosti še toliko bolj pomembne, saj krepijo medgeneracijske odnose in solidarnost.

Ključnega pomena za aktivno življenje starejše populacije je v prvi vrsti ponudba. Kljub temu da gre za študijo manjše občine, kar tudi pogojuje številčnost prireditev, se je izkazalo, da je lokalnih prireditev precej. Po drugi strani pa je pomembno tudi to, ali se jih starejši sploh želijo udeleževati. Obstajajo namreč tudi primeri, ko se starejši ne odzovejo na nobeno vabilo na srečanje in ne obiskujejo prireditev, hkrati pa menijo, da družabnih dogodkov ni dovolj. Na drugi strani pa so taki, ki se udeležujejo številnih proslav in srečanj, poleg tega imajo še druge hobije (bodisi pojejo pri pevskem zboru bodisi obiskujejo starejše na domovih), in ti menijo, da je dejavnosti dovolj. Program prireditev bi lahko bil obsežnejši, a to ne bi imelo smisla, če se jih ljudje ne bi udeleževali. Ugotavljam, da so s strani starejših najbolj obiskane tiste dejavnosti, ki so namenjene neposredno njim. Množično se udeležijo tudi vsakoletne proslave

ob občinskem prazniku in večjih dogodkov. Iz empiričnih rezultatov je razvidno, da starejši na splošno menijo, da je v občini dovolj dejavnosti, namenjenih medsebojnemu druženju. Na odgovore je lahko vplivalo odprtje Kulturnega in upravnega središča, saj se je tako z mesecem aprilom ponudba še povečala, saj se tam že odvijajo najrazličnejše kulturne prireditve, gledališke igre, razstave, koncerti in druge proslave. So pa nekateri starejši prepričani, da te prireditve ne bodo potekale v nedogled.

Nadalje sem predpostavljala, da je udeležba odvisna od različnih dejavnikov, med katerimi so bistveni zlasti mobilnost, zdravstveno stanje, finančne zmožnosti in seznanjenost o potekajočih dejavnostih, česar pa dobljeni podatki ne potrjujejo. Čeprav gre za ruralno okolje, za katerega je značilno, da veliko ljudi v svoji neposredni geografski bližini nima možnosti dostopa do osnovnih storitev, slabše pa so tudi avtobusne povezave, starejši v pogovorih povejo, da jim prevoz ne predstavlja ovire, saj se še v glavnem peljejo sami ali pa jih peljejo domači. Na drugi strani pa pride toliko bolj do izraza ta prednost podeželja, da se ljudje med seboj poznajo in si pomagajo, kajti ob različnih priložnostih se vaščani med seboj dogovorijo in se pripeljejo skupaj. Običajno je to ob priložnostih, kot so pevske vaje, srečanja starejših občanov ali maše. Aktivno življenje v starosti je vsekakor povezano s stroški. Starejšim za zdaj članarine, vstopnine in druga doplačila še ne predstavljajo problema, saj za tiste dejavnosti, ki se jih običajno vsako leto udeležijo, privarčujejo dovolj denarja. Kot pravijo, se vseh prireditev ali izletov tudi ne morejo udeležiti, in to ne samo zato, ker jim tega ne bi dovoljevala finančna sredstva, ampak tudi zato, ker si na stara leta želijo tudi nekoliko miru ter enostavno raje ostajajo doma in gledajo televizijo. Iz intervjujev s starejšimi sem izvedela, da jih zdravje za zdaj še ne omejuje v smislu, da se ne bi mogli udeležiti nobenega družabnega dogodka. Župnijska Karitas za starejše z zdravstvenimi težavami organizira srečanje ostarelih, prav tako pa vse starejše od devetinšestdeset let na njihovih domovih obiskujejo prostovoljke iz Društva upokojencev. Glavni namen obiska je druženje, starejšim pa pomagajo tudi pri lažjih opravilih. Prav tako ugotavljam, da so občani in občanke dobro seznanjeni o dogajanju v občini, saj dobivajo na dom programe prireditev. Vendar se je za utemeljeno izkazala domneva, da na udeležbo v veliki meri vpliva vpetost posameznika v socialno omrežje, in sicer v smislu, da starejši nimajo nikogar, ki bi jih spremljal, v primeru, da bi šli sami, pa bi se počutili neprijetno. Pogosto se tudi zgodi, da bi eden izmed zakoncev obiskal neko prireditev, drugi pa ne, zato nazadnje oba ostaneta doma. Analiza intervjujev je med drugim nakazala na močno vpetost starejših v socialne mreže, saj imajo pogoste odnose s sorodniki, prijatelji in sosedi. Nadvse so torej izrazite tudi neformalne oblike druženja, ki pa

zmanjšujejo potrebo po obiskovanju drugih prirediteljev.

Aktivna participacija je ključnega pomena za ohranjanje zadovoljstva v življenju, zato je treba oblikovati politike in ukrepe, ki bodo vodili k večji udeležbi starejših ljudi v družabnih programih in dejavnostih. To bi lahko dosegli na več načinov, na primer z decentralizacijo izvajanja družabnih dejavnosti. Povedano drugače, da bi več dejavnosti potekalo po vaseh, na primer v gasilskih domovih. Tako starejšim razdalja ne bi predstavljala ovire, družili bi se s poznanimi ljudmi, zato tudi tistim, ki bi prišli sami, ne bi bilo nerodno. Dobrodošlo bi bilo tudi posredovanje v smislu, da bi se starejše seznanilo s podobnimi težavami. Na eni strani, na primer, nekdo nima prevoza, pa bi rad kam šel, na drugi strani pa nekdo ima avtomobil, a nima s kom iti. Prav tako bi se lahko bolj aktivirali tako, da bi se iz iste vasi več ljudi pripeljalo skupaj, kjer pa to ne bi bilo mogoče, bi vključili prostovoljce. Razmisliti bi bilo treba tudi o primernejši uri nekaterih predstav in koncertov, ki se odvijajo v večernih urah, kar je za starejšega človeka prepozno. Tudi prostovoljno udejstvovanje postaja vedno bolj aktualno med starejšimi ljudmi, ki na ta način ne samo pomagajo drugim, temveč tudi ohranjajo socialne stike in lajšajo osamljenost.

Na tej točki je treba izpostaviti tudi omejitve izvedene raziskave. Ena izmed ključnih omejitev je namreč majhen vzorec, zato študija ne omogoča sploševanja na celotno populacijo starejših. Za boljše razumevanje obravnavane problematike in za iskanje čim bolj učinkovitih ukrepov, s katerimi bi izboljšali položaj starejših, bi v prihodnje bila smiselna tudi primerjava med mestnimi in podeželskimi občinami. Obenem pa moram poudariti, da sem med raziskovanjem enega področja naletela na probleme na drugih področjih. Čeprav jih v diplomskem delu podrobneje ne obravnavam, je pomembno, da nanje vsaj opozorim. Ponekod je skrb vzbujajoč odnos med starejšimi in njihovimi odraslimi otroki, saj jim ti prepovedujejo ali omejujejo bodisi stike z drugimi ljudmi bodisi obiskovanje prirediteljev. Opozorila bi tudi na omejene pristojnosti Društva upokojencev, Krajevne organizacije Rdečega križa in Župnijske Karitas, ki najbolj poznajo razmere, v katerih živijo starejši, vendar poročajo, da imajo premalo pooblastil in posledično ne smejo neposredno posredovati v konkretnih primerih, ampak lahko le obvestijo center za socialno delo. Nasprotno pa se mi zdi najbolj smotrno posredovanje na lokalni ravni, saj bi na ta način hitreje reševali težavne situacije in pripomogli h kakovostnejšemu življenju v starosti.

7 LITERATURA

ESS Round 5: European Social Survey Round 5 Data. 2010. *Data file edition 2.0*. Norwegian Social Science Data Services, Norway – Data Archive and distributor of ESS data. Dostopno prek: <http://nesstar.ess.nsd.uib.no/webview/> (20. junij 2012).

European Commission. 2010. *Combating poverty and social exclusion – A statistical portrait of the European Union 2010*. Dostopno prek: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-EP-09-001/EN/KS-EP-09-001-EN.PDF (16. maj 2012).

--- 2011. *Active ageing and solidarity between generations – A statistical portrait of the European Union 2012*. Dostopno prek: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-EP-11-001/EN/KS-EP-11-001-EN.PDF (20. junij 2012).

Filipovič Hrast, Maša. 2011. Socialna izključenost starejših: Slovenija v primerjalni perspektivi. V *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb*, ur. Srna Mandič in Maša Filipovič Hrast, 61–84. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Gabrovec, Matej in David Bole. 2009. *Dnevna mobilnost v Sloveniji*. Ljubljana: Založba ZRC.

Hlebec, Valentina, ur. 2009. *Starejši ljudje v družbi sprememb*. Maribor: Založba Aristej.

Hlebec, Valentina, Matic Kavčič, Maša Filipovič Hrast, Andreja Vezovnik in Martina Trbanc. 2010. *Samo da bo denar in zdravje: življenje starih revnih ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Hojnik Zupanc, Ida. 1999. *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Kobentar, Radojka. 2008. Socialni odnosi v starosti. *Socialna pedagogika* 12 (2): 145–160.

Kristančič, Azra. 2005. *Nova podoba staranja – siva revolucija*. Ljubljana: AA Inserco.

Kump, Nataša. 2008. Socialno-ekonomski položaj upokojencev in starejšega prebivalstva v Sloveniji. *IB Revija* 42 (3–4): 51–62.

Občina Sveti Jurij ob Ščavnici. Dostopno prek: <http://www.sveti-jurij.si/podrocje.aspx> (15. maj 2012).

Office of the Deputy Prime Minister. 2005. *Excluded Older People – Social Exclusion Unit Interim Report*. London: Office of the Deputy Prime Minister. Dostopno prek: <http://www.elderabuse.org.uk/Documents/ODPM%20Report%20-%20Social%20exclusion%20of%20OP.pdf> (21. maj 2012).

--- 2006. *A Sure Start to Later Life: Ending Inequalities for Older People – A Social Exclusion Unit Final Report*. London: Office of the Deputy Prime Minister. Dostopno prek: http://www.cpa.org.uk/cpa/seu_final_report.pdf (16. maj 2012).

Pahor, Majda in Barbara Domajnko. 2007. Kdo me bo gledal? Socialna opora, zdravje in bolezen starejših ljudi. *Teorija in praksa* 44 (1–2): 254–276.

Pentek, Metka, ur. 1995. *Zdravo staranje – 1. nacionalna konferenca o promociji zdravja v Sloveniji*. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije: Inštitut za varovanje zdravja RS.

Požarnik, Hubert. 1981. *Umetnost staranja: leta, predsodki in dejstva*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Ramovš, Jože. 2003. *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

Slokar, Martina in Ema Brelih, ur. 2010. *Priročnik za vodenje skupin starih ljudi za samopomoč*. Maribor: Zveza društev za socialno gerontologijo Slovenije.

SURS – Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek: <http://www.stat.si/> (20. junij 2012).

--- 2011. *Mednarodni dan starejših*. Dostopno prek:
http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4221 (3. april 2012).

--- 2012. *Evropsko leto aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012*. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5023 (20. oktober 2012).

Šircelj, Milivoja. 2011. Gospodinjstva kot vir blaginje. V *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb*, ur. Srna Mandič in Maša Filipovič Hrast, 27–60. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Trbanc, Martina. 1995. Socialna izključenost: koncept, obseg in značilnosti. V *Statistika dela, delovnih in življenjskih pogojev*, ur. Irena Ograjenšek in Irena Tršinar, 337–338. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

Vaupotič, Mirko, ur. 2004. *Evropska unija – priložnost tudi za starejše*. Ljubljana: Zveza za tehnično kulturo Slovenije (ZOTKS).

Vertot, Nelka. 2008. *Prebivalstvo Slovenije se stara – potrebno je medgeneracijsko sožitje*. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije.

Vleminckx, Koen in Jos Berghman. 2001. Social Exclusion and the Welfare State: an Overview of Conceptual Issues and Policy Implications. V *Social Exclusion and European Policy*, ur. David G. Mayes, Jos Berghman in Robert Salais, 27–46. Cheltenham: Edward Elgar.

PRILOGE

Priloga A: Intervju s predsednikom Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici

Pozdravljeni,

sem Mateja Benko, absolventka Fakultete za družbene vede, in pišem diplomsko delo z naslovom Družabne dejavnosti in njihova dostopnost starejšim v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Glavni namen naloge je ugotoviti, katere dejavnosti so namenjene starejšim občanom in občankam, kakšna je njihova udeležba na teh prireditvah ter katere so najpogostejše ovire za njihovo udeležbo.

Prosim, predstavite mi Društvo upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici.

Društvo upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici ni veliko niti ni malo, šteje okrog 400 članov. No, sicer za tako malo občino je to kar precej veliko društvo. Smo zelo aktivni. Imamo svoj upokojenski pevski zbor, ki smo letos bili gostitelji v novem kulturnem domu, revije pevskih zborov za Pomurje, kjer je sodelovalo trinajst pevskih zborov celega Pomurja. In to smo z zelo veliko častjo tudi sprejeli in tudi z dogovorom z županom. In tudi on je bil zelo navdušen za to. Drugače pa društvo kot samo ne vem kakšne aktivnosti nimamo, ker to je le pretežno kmečko prebivalstvo. Imamo pa razne prireditve, imamo razne izlete. Vsako leto imamo po tri, štiri izlete. Zdaj se ravno na enega odpravljamo – v torek, v Ljubljano imamo en lep izlet. Potem imamo tudi martinovanje vsako leto. Imamo tudi kolesarjenje vsako leto. Se pravi kolesarjenje s piknikom, in to imamo pri Šenekarju, na kar se tudi veliko upokojencev odzove. Včasih nas je tudi prek sto. Sodelujemo tudi z drugimi društvi. V zelo dobrem sodelovanju smo tudi z županom. Je kar pestro.

Se pravi, da vaše dejavnosti podpira/sofinancira tudi občina?

Ja, dobivamo letno dotacijo. Smo zelo aktivni, kar se tega tiče, nimamo pa kakih športnih prireditev. Kot sem že omenil, da je to kmečko prebivalstvo. Tako kot, na primer, Radenci, ki se zelo veliko ukvarjajo tudi v športni panogi. Mi imamo pač druge stvari.

Kateri so kriteriji za članstvo? Starost, upokojitev?

Vsak, ki gre v »penzijo«, je lahko član društva upokojencev. Pri pevskem zboru pa je drugače. V pevski zbor se pa lahko včlani tudi pevec ali pa pevka, četudi ni med upokojenci.

Glede na to, da ste našli precej dejavnosti, me zanima, kakšna je udeležba starejših drugje?

S Pomursko pokrajinsko zvezo imamo skoraj vsaki mesec po dvakrat seje. Tudi pevski zbor se udeležuje revije pevskih zborov, ki je letos bila pri nas. Drugače je vsako leto drugje. In letos smo jo imeli pri nas in je bila zelo lepo obiskana. Nastopamo tudi, ko imajo dan starejših ...

ko ima to Rdeči križ, tudi mi zapojemo kako pesem. Tudi izlete imamo, vsako leto imamo po tri, štiri izlete.

Ali se je v zadnjih letih udeležba kaj spremenila? Torej ali se poznajo posledice finančne krize tudi pri udeležbi?

Pri vsaki stvari se pozna, ker, kot sem že povedal, gre pretežno za kmečko prebivalstvo, ki imajo tudi kmečke pokojnine in se tudi to pozna. Delamo, pa gledamo, pa skrbimo za vse, da naredimo, organiziramo čim cenejši izlet, čim bolj dostopen do vsakega upokojenca, ne glede na to, kdo je. So taki tudi, ki imajo visoke pokojnine, je pa tudi takih veliko, ki imajo kmečke pokojnine. Mi tu ne delamo razlike, tu so vsi enaki. Pri meni so vsi enaki.

Rekli ste, da skrbite za vse enako. Kaj pa storite v primeru, ko so starejši socialno ogroženi in si, recimo, ne morejo privoščiti, na primer, izleta?

Ja, imamo tudi v našem društvu projekt »Starejši za starejše«. Tu je sicer Ljubljana glavna in pa Pomurska pokrajinska zveza. Imamo pa tudi v našem društvu koordinatorko za ta projekt in tudi osem jih je, ki skrbijo za to. Vsak kraj ima svojo zastopnico. Obiskujemo starejše nad petinšestdeset let, vse, ne glede na to, ali je upokojenec ali ne, za vse enako. Tako da tudi tu skrbimo in gremo tudi do teh ljudi, se pogovorimo z njimi, se dogovorimo z njimi, če potrebujejo kako pomoč ali kaj takega. Tako da je tudi ta projekt pri nas zelo dejaven za starejše.

Se pravi, da obiskujete tudi take, ki se zaradi dolgotrajnejše bolezni ali invalidnosti ne morejo udeleževati družabnih srečanj in prireditvev?

Ja, obiskujemo. Za bolezni pa je tako: za to so zadolžene druge službe. Imate patronažno službo ali pa Center za socialno delo. Sicer jih mi obvestimo, če kdo potrebuje tako ali drugačno pomoč. Tudi to se dogaja, ampak drugače mi imamo samo tako organizirano, da gremo samo na pogovor. Mogoče primer: vi ste starejša in živite sama – če vam je potrebno kaj pripeljati iz trgovine, ali z vami iti v trgovino, karkoli ... take stvari.

Živi v občini veliko starejših, ki nimajo sorodnikov oziroma nikogar za družbo, pogovor?

Ja, jih je kar precej. Ampak eni so še taki, da se še sami uredijo, ampak potrebujejo nekoga, da pride in se malo pogovori z njimi. To starejšim ljudem najbolj manjka. Ker samota je pač tisto ... ne vem, kaj bi se z mano dogajalo, če bi ostal sam. Jaz si tega ne morem predstavljati, ker sam ne bi mogel biti ... v nobenem primeru. In samota tudi uničuje marsikaterega starejšega. Zato tudi imamo mi ta projekt »Starejši za starejšega«, da se obiskujemo.

Katere ovire menite, da so poleg finančnih najpogostejše za udeležbo starejših na prireditvah?

Ja, v prvi vrsti je tudi starost. Če je človek starejši, mu pač ni več. Sploh pa zdaj, ko je taka vročina, se ljudje zelo težko odločijo, da grejo. Ker je vročina pač tudi ena velika ovira za starejše ljudi. Jaz se sam izogibam vročine.

Tudi med starejšimi sem izvedla intervjuje, v katerih sem jih povprašala o teh težavah, in nekateri so navedli, da jim problem predstavlja prevoz, saj nimajo avtomobilov in so tako odvisni od drugih – marsikdaj se zaradi tega prireditve ne udeležijo. Ta problem je prisoten zlasti v času počitnic, ko ni na voljo avtobusov in imajo nekateri oviran dostop tudi do trgovine, banke, pošte in navsezadnje do zdravstvenih storitev. Zanima me, ali ste seznanjeni s temi problemi starejših in kako jih rešujete?

To je včasih pri nas bilo malo bolj organizirano. So bili vsaj tu pa tam kaki avtobusi, danes pa ni več tega in ljudje nimajo svojega prevoznega sredstva. Jaz sam vem, kako je. Jaz sem sam eno žensko, ki je pred dvema ali tremi leti umrla, petnajst let vozil okrog – pa iz trgovine, pa k zdravniku. Tako da je to tudi ena velika ovira, da so ljudje brez prevoza.

Pa se taki obrnejo na vas oziroma na vaše društvo?

Tudi včasih kateri. Samo danes je že bolj tak, da imajo mladi avtomobile. Marsikje pa je tudi tak, da mladi nimajo časa. Imajo prevoz, ampak mladi nimajo časa, saj imajo službo in druge obveznosti. Je pa tudi druga stvar, da imajo mladi danes te računalnike, in to je zanje zakon. Kar ni prav. Temu pravim po domače kuga, računalniku, to je nalezljivo bolj kot ne vem kaj. Saj ga midva tudi imava, ker danes ne moreš brez računalnika nič delat več, in to je dejstvo.

Drugače pa, ko organizirate srečanja, na primer martinovanje /.../

Ja, ja. Vsako leto imamo martinovanje, pa tudi letos imamo datum že določen in že rezervirano Gostišče Šenekar. Tako da imamo že to vse. Za novo leto smo pa tudi imeli praznovanje, samo to je že malo bolj težje. Ker marsikdo dobi domov svoje otroke, se doma srečajo s prijatelji in je to malo bolj nerodno. Smo pa to tudi že organizirali, ampak je bila manjša udeležba. Drugo pa je tudi to, da je pozimi malo težje, ker ne veš, kaka bo zima. Smo že imeli primer, da smo vse organizirali pa nismo mogli izvesti zaradi snega. Avtobus ni šel in je pač tak.

Ali za dejavnosti, ki jih organizirate, zagotovite prevoz?

Ja, mi organiziramo prevoz, če imamo katerokoli srečanje, občni zbor ali izlete, edino na kolesarjenje ne. Za drugo pa vse priskrbimo avtobus. Da pride, pa jih pripelje in odpelje domov. Za kolesarjenje pa je tako, da imamo piknik. Kolesarjev je menda letos bilo okrog trideset. Takih, ki še pač gredo na kolo. Nimamo sicer ne vem kako dolgo progo. Tu, na primer, Sveti Jurij pa Spodnji Ivanjci. Pa še tu imamo malo postojanke; malo stojimo, malo popijemo. Zdaj kateri je sposoben in se še dobro počuti, še gre na kolo. Drugače pa kakorkoli, z mopedom, avtom, traktorjem lahko pridejo na piknik.

Med opravljanjem intervjujev s starejšimi sem imela tudi primere, ko starejši ostajajo doma zaradi prepovedi (lastnih) otrok. Ti jim omejujejo ali celo prepovedujejo tudi stike z drugimi ljudmi. Kako ukrepate v teh primerih?

Ne vem. Je to mogoče tudi pri nas, pri katerih, ampak ne vem. Vem za dva primera starejših, ko je mogoče prav, da jih ne pustijo, ker pač starša nista v tisti kondiciji, kot bi mogla biti, in je prav, da otroci poskrbijo za to, ker bi se lahko kaj zgodilo, če bi kam šla. Drugače pa pri nas ni tega. Saj mogoče so tudi taki primeri, da otroci omejujejo staršem stike z drugimi, tudi to se zgodi. Jaz mislim, da ne bi smelo biti omejitev, edino, če res gre za primer prizadetosti, je to čisto razumljivo. So pa primeri, mislim, da ni vsepovsod, ampak se najde tudi tak primer, da je zelo slabo spoštovanje do starejših. Ampak jaz vedno pravim, spoštovanje mora biti z obeh strani. Tudi starši morajo spoštovati otroka. Je premalo, če mora samo otrok spoštovati otroke. Pri nas je tako, v moji družini, mi spoštujemo ene in druge, otroke in otroci naju. Je pač tak. Jaz pravim, da je to tudi veliko odvisno od vzgoje, kako otroka vzgojiš, to je največ. Čeprav pravijo danes, da šola in država pokvarijo otroke, ni res. Starši so tisti, ki mu morajo dati tisto pravo pot. To jaz vedno govorim in tak je.

Na splošno gledano, ali je po vašem mnenju v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici dovolj prireditev oziroma aktivnosti za starejše?

Jaz bi pač tako rekel, da bi moglo biti malo več športne rekreacije. Tega ni. To bi mogoče tudi bilo dobro za starejše. Kaka športna aktivnost, to ne bi bilo slabo, če bi bilo. Je pa tak, da eni imajo, recimo, druga društva. Na primer v Radgoni imajo prav organizirano. Mogoče bo zdaj kaj boljše, ko imamo nov kulturni dom. Mogoče se bo zdaj kaj v tem primeru obrnilo v drugo stran. Drugače pa to manjka v naši občini, razne telovadbe.

Športne dejavnosti organizira Športno društvo Videm, ki prireja, na primer, Blaguški tek in pohod, ki bi se ga tudi starejši lahko udeležili.

Ja, ja. Samo ne vem. Kot sem že rekel, da zdaj niti nismo imeli ustreznega prostora. Mi imamo edino to pisarno nad gasilci, ki nam jo plačuje občina. To je premalo za kake sestanke, pa kake prireditve. Zdaj ko imamo kulturni dom, mogoče bo zdaj kaj drugače. Zdaj imamo zgoraj [v Kulturnem in upravnem središču] določen prostor – večjo pisarno. In jaz upam, da se bo zdaj pri nas tudi kaj spremenilo.

Glede na to, da je v Kulturnem in upravnem središču prostor namenjen druženju mladih, me zanima, kaj menite o tem, da bi bili občasno ti prostori namenjeni tudi druženju starejših oziroma medgeneracijskemu druženju?

Ne bi bilo slabo, da bi se tudi z mladimi družili. To, da imajo mladi svoj prostor v tem domu, to je za pohvalit. To je potrebno, in to mora biti. Mladi morajo imeti svoje mesto, kjer se lahko družijo in se organizirajo v čemer koli, to je čisto prav. Ja, pa ne bi bilo slabo, če bi se tudi starejši družili skupaj z mladimi, pa eno in drugo. No, meni ne manjka tega, ker imamo tudi vaje s pevskim zborom vsak teden. Potem sem še tudi pri eni drugi stvari. Mogoče ste že

slišali za Kapelski kvartet, sem tudi tu pevec. Tu pa imamo še več nastopov, okoli trideset ali pa štirideset letno, in pa tudi veliko več vaj. Imam kar veliko, včasih še kar preveč teh zadev. Pa tudi tu kot predsednik Društva. Tako da velikokrat otroci pravijo: «Ja kdaj pa bosta imela kaj časa za nas?»

Imate mogoče kakšne predloge, katere dejavnosti bi bilo v prihodnje smiselno načrtovati za starejše oziroma kako spodbuditi druženje starejših?

V društvu bomo čez dve leti imeli šestdeset let delovanja in teh aktivnosti do zdaj pri nas ni bilo. Če bi imeli prostor, bi mogoče uvedli kake športne panoge ali pa kake druge stvari. Ampak za vse to moraš imeti prostor, da se ljudje dobijo. Bomo videli, kaj bo čas prinesel in kaj se bomo na občini dogovorili. In mogoče bomo šli v kako stvar.

Kaj menite o skupinah starih ljudi za samopomoč, ki organizirajo enotedenska srečanja starejših z namenom druženja? Ali menite, da bi kaj takega bilo treba organizirati tudi za starejše v tej občini?

Tudi to ne bi bilo slabo. Zakaj pa ne? Bi bilo kar v redu, ja. Jaz lahko rečem le eno stvar: za starejšega človeka je najboljša stvar druženje; s kom koli, ali z mladimi ali z vrstniki. To starejši ljudje potrebujemo. Druga društva imajo veliko te, kot sem ti že prej povedal, športne panoge: kegljanje, balinanje, kartanje. Jaz sem celo mislil uvesti kartanje. To je tudi ene vrste druženje, ampak tu nimamo tega. Niti nismo imeli možnosti, za to moraš imeti malo večji prostor. Zelo dobro je zdaj poskrbel župan, da dobimo svoj prostor. Že vemo, kje ga dobimo, ampak še ni urejeno, tako kot bi moralo biti. Bomo videli, mogoče se bo potem kaj spremenilo.

Za konec se vam lepo zahvaljujem za sodelovanje in podatke, ki ste mi jih posredovali med intervjujem.

Priloga B: Intervju s predsednico Krajevne organizacije Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici

Pozdravljeni,

sem Mateja Benko, absolventka Fakultete za družbene vede, in pišem diplomsko delo z naslovom Družabne dejavnosti in njihova dostopnost starejšim v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Glavni namen naloge je ugotoviti, katere dejavnosti so namenjene starejšim občanom in občankam, kakšna je njihova udeležba na teh prireditvah ter katere so najpogostejše ovire za njihovo udeležbo.

Glede na to, da tudi Krajevna organizacija Rdečega križa organizira srečanje starejših občanov, vas prosim, da mi poveste kaj več o tem srečanju.

Srečanje starejših občanov organiziramo enkrat letno, in sicer v mesecu oktobru oziroma v tednu Rdečega križa. Srečanje je namenjeno starejšim nad sedemdeset let, imamo pa takih v naši občini okrog tristo trideset. Od tega jih pride na srečanje okrog sto petdeset, približno sedemdesetim pa se nese paket na dom. Tisti, ki nimajo prevoza ali karkoli, po tiste se gre oziroma se nekako organizira prevoz. Kateri pa imajo koga in pač nočejo iti, tisti pa ne dobijo paketa. Dobijo ga pač samo tisti, ki so res »nepokretni« ... zaradi pomanjkanja sredstev, saj drugače bi dali paket vsem, ki ne bi prišli. Starejši radi pridejo, se družijo. Organiziramo jim kratek kulturni program, kosilo, malo zabave, malo poklepetajo in potem odidejo s spomini ter čakajo na drugo leto, ko se spet srečamo.

Torej prevoz ni ovira za udeležbo?

Mi organiziramo prevoz samo pri tistih, ki res nimajo nikogar. Kateri pa imajo koga, za tiste pa pač ne. Ker tudi mladi niso radi, da jim nekdo nekaj vsiljuje pa se vmešava.

Tudi med starejšimi občani sem izvedla intervjuje, v katerih sem jih povprašala o težavah, s katerimi se srečujejo, ko se želijo udeležiti katere izmed prireditev, in nekateri so navedli, da jim predstavlja problem prevoz, saj nimajo avtomobilov in so tako odvisni od drugih, zato se jih marsikdaj zaradi tega tudi ne udeležijo. Ta problem je prisoten zlasti sedaj v času počitnic, ko ni na voljo avtobusov in imajo nekateri oviran dostop tudi do trgovine in zdravstvenih storitev. Na koga se lahko obrnejo v tem primeru?

Saj običajno si najdejo, ker tu smo še vseeno le na podeželju doma, pa si običajno najdejo sosede, znance. Malo je teh primerov. Sicer tarnajo, drugače pa jih kdorkoli odpelje. Skoraj bi ti za vsako vas lahko naštel človeka, na katerega se obračajo, pa jih odpelje. Če pa ne, pa je organizirani tudi en privatnik, in sicer ga kličejo v Veržej ali pa v Križevce. Ta je samo za take, samo mislim, da se ravno ljudje na to ne obračajo. Si bolj med sabo pomagajo, saj nismo v mestu. V mestu je to mogoče bolj problem, ker se ne poznajo, tu pa imajo nekoga od znancev sigurno, da kam gre in jih vzame s sabo.

Se lahko mogoče obrnejo na prostovoljce?

Prostovoljci mislim, da se v to ne vmešavajo. Niti mislim, da ni dobro. Da naj se družina vmeša. To je tako malo delikatna zadeva.

Med opravljanjem intervjujev s starejšimi sem imela tudi primere, ko starejši ostajajo doma zaradi prepovedi (lastnih) otrok. Ti jim tudi omejujejo ali celo prepovedujejo stike z drugimi ljudmi. Ali ste seznanjeni tudi s takimi primeri in kako ukrepate?

Ah, seveda. Pri starejših se to dogaja. Sicer pri tistih družinah, v katerih nimajo razčiščenih medsebojnih odnosov, kjer so odnosi skrhani in se bojijo mlajši oziroma bi bili radi, da bi to ostalo za fasado hiše. Zato ne bi radi, da bi prišli drugi ljudje. Ljudje pa so pač takšni, da se radi potožijo. Čeprav niso tudi vedno mladi krivi, včasih so tudi starejši. Tam, kjer bi pa radi bili, da bi ostala lepa fasada hiše, tam niso radi, da nekdo vdira. Ker starejši je kot otrok, vse ven pove oziroma na svojo mlin potegne. Če pa je kakšen resen primer, pa pristopi socialna služba, običajno preko patronaže. Patronažna služba gre in posreduje pri socialni službi. Se pa tudi to običajno uredi. Mislim, da tako hudo tu tudi ni.

Ali poleg srečanja starejših občanov organizirate še katere druge dejavnosti, namenjene druženju oziroma srečevanju starejših?

Smo imeli organizirano skupaj s Karitasom brezplačno igro pred leti. Dramsko društvo je brezplačno odigralo igro, ljudje so pa imeli prosti vstop. Organiziral pa se je tudi prevoz s kombijem. Drugače pa se družijo starejši na izletih. Teh ne primanjkuje. Izlet za izletom hodijo, zdaj že kar po svetu. Potem Karitas organizira isto srečanje, kot ga imamo mi, in se še tam družijo. Saj tu na podeželju se kar družijo, razen če kdo noče. Drugače pa tudi Društvo upokojencev organizira isto srečanje, kot ga imamo mi. Se pravi: Društvo upokojencev organizira srečanje starejših in pakete jim da, Karitas organizira v cerkvi srečanje in pakete jim da, pa Rdeči križ organizira srečanje in pakete jim da. Pa izleti raznorazni preko Društva invalidov, Društva upokojencev. Še preveč.

Torej menite, da je dejavnosti za starejše dovolj?

Dovolj je tega druženja, če le hočejo. Ker marsikdo pa pač noče in je raje doma.

Kaj menite, katere so najpogostejše ovire za udeležbo starejših na vseh teh dejavnostih, ki ste jih našli?

Mislim, da je problem prevoz, ampak ne v tem smislu, da jih ne bi nihče peljal, ampak zato, ker ne bi radi obremenjevali mlade. In oni imajo tudi službe in potem so vezani, da jih pripeljejo in odpeljejo. Posebej tisti, ki še imajo doma živino, so v tistem času vezani na opravljanje. Drugače pa imam občutek, da ni tako slabo. Kateri hočejo iti, še vedno lahko grejo, pa eden drugega zraven vzamejo. Jaz mislim, da smo še vseeno tu na tem območju takšni, da si vseeno še eden drugemu pomagamo. Poglej koliko jih samo tvoja mama vzame s

sabo, poln avto jih naloži. Tako da ne morejo povedati, da nimajo prevoza. Mama jih vedno pripelje, ona se nikoli sama ne pripelje. Pa ne zato, da bi bila kaka prostovoljka, ampak vsepovsod se najde tak človek, ki jih pač rade volje vzame s sabo. Tu smo še vseeno ljudje, ki se poznamo med seboj. Kateri ima interes, tudi če sam živi, ni problema.

Mogoče je prav to prednost podeželja ...

Absolutna prednost. To je ravno to. Tu si ljudje pomagajo, ne da bi čakali kakšno plačilo. Ljudje pomagajo dobre volje. Tudi če gledaš, kako se vozijo k maši: eden z drugim se pripeljejo. Saj če gledaš starejše ljudi ... saj ne grejo k maši samo zaradi vere, ampak tudi za to, da se družijo. Da pridejo skupaj in malo poklepetajo. Pa gredo v trgovino, kupijo, kar mislijo, in grejo skupaj domov. Saj še je druženje, niso tako sami.

Razen za starejše, ki jim to onemogoča zdravje ...

To pa je drugo. To pa je drugi problem. To pa lahko organiziramo karkoli, pa ne morejo iti. Tu pa so zdaj res manjša finančna sredstva, od letos, ko ni več varstvenega dodatka. Manj sredstev sigurno imajo. Samo revni še vedno imajo, bogati nimajo. To pa je resnica. Če greš, na primer, k enem velikemu kmetu, bo ta težje doplačal zdravilo, na primer pet evrov za mater, ne bo pa mu problem petdeset evrov dati za kravo. Zato ker ima tam dobiček, pri materi ali pa očetu pa nima dobička. Revni človek pa bo takoj dal. Tako da, kjer ljudje bolj skromno živijo, niso tako ubogi. Četudi nimajo poštene pokojnine, ampak še vseeno bodo medsebojno veliko bolj pristni odnosi. Pri bogatih pa slabši, stooctotno.

Živi v občini veliko starejših, ki nimajo sorodnikov oziroma nikogar za družbo, pogovor, pomoč, skratka takih, ki so osamljeni? Obiskujete tudi take, torej zgolj z namenom nudenja družbe?

Mislím, da jih tako veliko tudi ni samih. So pa včasih bolj osamljeni tisti, ki ne živijo sami, kot pa tisti, ki živijo sami. Zato ker tisti, ki živijo pri mlajših, kjer so pač tri generacije skupaj, je starejši človek pač porinjen nekam v en kot. Nima svoje sobe, ker ni prostora. Odrinjen od vsega, ker nimajo časa zanj. K takemu tudi sosed ne more priti, da ne bi motil ostalih treh generacij, in so ti veliko bolj osamljeni kot pa tisti, pri katerih se marsikdaj kdo ustavi. Na podeželju še osamljenost ni tako velik problem, ker človek še vedno gre k človeku. Ne poznam hiše v naši občini, pa sem toliko let delala na terenu, da bi človek bil sam in ga ne bi prišel kateri izmed sosedov pogledat. Tu na deželi ni tega. Niso starejši tako ubogi. Edino finančno sedaj, ko ni več teh pokojnin, ampak koliko lahko, jim tu mlajši pomagajo. Ampak saj so starejši navajeni skromno živeti. Saj ne potrebujejo ne vem kaj. Saj rabijo mir, pa spoštovanje, lepo besedo, pa ne vem koliko tudi za hrano ne porabijo.

Ali so starejši aktivni tudi v prostovoljskih dejavnostih?

V naši občini imajo dela dovolj doma. Kako delo pa bi še naj imeli? Delo imajo stalno, kaj bi jih še zaposloval?

Ja, mogoče pa res. Na podeželju se vedno nekaj najde.

Imate mogoče kakšne predloge, katere dejavnosti bi bilo v prihodnje smiselno načrtovati za starejše oziroma kako spodbuditi druženje starejših?

Bolj bi se jih moralo aktivirati po vaseh, da bi drug k drugemu šli. Ker starejši s starejšim se imajo kaj pogovarjati. Da bi se tisti starejši, ki so »pokretni«, družili s tistimi, ki so »nepokretni« oziroma kakorkoli drugače omejeni. Starejši s starejšimi bi se morali družiti, da bi jim bilo lažje. Organizirati bi se morali po vaseh, na primer, da se reče, danes pa k tej hiši pridejo trije in se bo, na primer, kartalo. To druženje mislim. In starejši ne bi potrebovali prevoza in ničesar.

Kaj menite o skupinah starih ljudi za samopomoč, ki organizirajo enotedenska srečanja starejših z namenom druženja? Ali menite, da bi bilo treba kaj takega organizirati tudi za starejše v tej občini?

Tako kot pravim, kjer so še mlajši doma in odidejo v službo ter so starejši res sami in da pride en človek za samopomoč ... nihče od mladih tega ne mara. To je le en tuji človek, ki ga nihče ne pozna. To je malo težko. Mislim, da to pri nas še ni sprejeto. Niti nimajo pravega pristopa niti niso poučeni o njem. To, da jim prinesejo paket, to še, ko pa so sami doma, pa je bolj tak, kot da nekdo »vstopa«. To se še vse lahko organizira. Kjer je kakšen problem, pa je tako organizirana patronaža in tudi negovalna služba.

Za konec se vam lepo zahvaljujem za sodelovanje in podatke, ki ste mi jih posredovali med intervjujem.

Priloga C: Intervju s karitativno delavko Župnijske Karitas Sveti Jurij ob Ščavnici

Pozdravljeni,

sem Mateja Benko, absolventka Fakultete za družbene vede, in pišem diplomsko delo z naslovom Družabne dejavnosti in njihova dostopnost starejšim v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Glavni namen naloge je ugotoviti, katere dejavnosti so namenjene starejšim občanom in občankam, kakšna je njihova udeležba na teh prireditvah ter katere so najpogostejše ovire za njihovo udeležbo.

Kolikor mi je znano, tudi Župnijska Karitas organizira srečanje starejših občanov. Mi lahko poveste kaj več o tem srečanju?

Srečanje ostarelih, tako pravimo temu srečanju, poteka v mesecu maju v večnamenskih prostorih župnišča. Namenjeno je starejšim nad sedemdeset let, ki več ne morejo hoditi k maši. Lahko pa pridejo tudi mlajši, ki so bolni, invalidni ali iz drugih razlogov ne morejo hoditi k maši. V glavnem delu srečanja poteka mašni obred, starejšim pa je na voljo tudi spoved in maziljenje. Zakrament svetega bolniškega maziljenja prejmejo najstarejši in pa tisti, ki so zelo bolni. Drugi del pa je namenjen medsebojnemu druženju in tudi skromno pogostitev jim pripravimo.

Kakšna je udeležba starejših na tem srečanju?

Starejši radi pridejo na srečanje. Radi se družijo in pojejo. Jih pa je letos bilo med trideset in štirideset.

Glede na to, da poteka srečanje v večnamenskih prostorih župnišča, ki je od nekaterih starejših oddaljeno več kilometrov, me zanima, ali za starejše organizirate prevoz?

Mi nekega prevoza ne organiziramo. Starejše običajno pripeljejo domači. Če pa kdo nima prevoza, pa ga peljemo mi, karitativni delavci. Drugače pa tudi tisti, ki pripeljejo starejše, lahko ostanejo na srečanju.

Kaj menite, katere so še druge ovire poleg prevoza za udeležbo starejših na srečanju in tudi na drugih prireditvah?

Ali to, da niso seznanjeni o prireditvah in pa prevoz. Ampak če že hočejo priti, si ga najdejo, tako da tudi prevoz ni taka ovira. Smo pa tudi že naleteli na primer, ko mlajši niso starejšim dovolili, da bi se udeležili srečanj, čeprav bi jim mi priskrbeli prevoz od doma in pa nazaj. Tako da ne bi imeli nobene brige z njimi. Vendar pa smo v teh primerih nemočni, saj jih ne moremo prisiliti, ker je tako določeno z zakonom, da se ne smemo vmešavati.

Ali poleg srečanja ostarelih organizirate še kakšne druge dejavnosti za starejše?

Organiziramo tudi srečanje zakonskih skupin. Teh, ki so poročeni, recimo pet, deset, petdeset let, se pravi teh, ki so jubilarji in imajo okrogle obletnice. Starejše obiskujemo tudi na domovih. To take, ki so bolni in več nikamor ne grejo. Po potrebi se z njimi tudi dogovorimo, če si želijo tudi obiska duhovnika. Hodimo pa tudi na obiskih po domovih za ostarele. Tako da obiščemo starejše dvakrat na leto, se pravi za božič in za velikonočne praznike. In se jim nese tudi skromna darila oziroma pakete.

Ali je po vašem mnenju dovolj prireditev oziroma dejavnosti, ki se jih lahko udeležijo starejši?

Če pogledaš vse te prireditve, na primer prireditve ob občinskih praznikih, so te bolj kot ne za starejše. In tudi starejši jih v velikem številu obiščejo. Tudi druge, recimo gledališke predstave. Tako da mislim, da je teh dovolj. Le volja mora biti s strani starejših.

Imate mogoče kakšne predloge, katere dejavnosti bi bilo v prihodnje smiselno načrtovati za starejše oziroma kako spodbuditi druženje starejših?

Primanjkuje nam mladih. Želeli bi si več sodelovanja z mladimi, da bi se družili s starejšimi. Tega medgeneracijskega druženja je premalo. Tudi če bi bilo več predstav in drugih prireditev v popoldanskem času in ne zvečer, bi se jih starejši raje udeležili. Zdaj bomo, na primer, imele koncert ljudske pevke, kjer bomo prepevale stare pesmi, kar bi starejše zanimalo. Poslali smo na domove vabila. Imamo pa koncert ob sedmih zvečer. Koliko pa misliš, da bo prišlo starejših?

Verjetno res ne veliko ...

Zvečer ne hodijo več radi okoli. Pa tudi dve uri sedeti bi jim bilo dolgo. Mi pa tudi prej ne moremo zaradi službe in pa drugih obveznosti. Zdaj pa, da bi jih nekdo pripeljal in čakal, pa je tudi tak. Mladi še imajo doma živino in morajo opravljati. Da pa bi jim organizirali, na primer, avtobusni prevoz, v tem pa ne vidim smisla. Vprašanje tudi, kdo bi financiral avtobus. Potem pa še vprašanje, kdo bi sploh prišel. Saj četudi bi jim vse to organizirali, ne bi bila udeležba nič večja. Kdor hoče priti, si najde prevoz. Potem pa gre ali z domačimi ali s sosedi.

Kaj menite o skupinah starih ljudi za samopomoč, ki organizirajo enotedenska srečanja starejših z namenom druženja? Ali menite, da bi bilo treba kaj takega organizirati tudi za starejše v tej občini?

Za individualno družabništvo je potekal seminar v Ljubljani. Mislim, da na Inštitutu Antona Trstenjaka. In to prav z namenom družabništva s starejšimi. In potem bi oseba, ki bi opravila ta tečaj, morala enkrat na teden vsaj eno uro preživeti s starejšim. So pa lahko tudi večje skupine, ki se srečujejo enkrat tedensko. Ampak za to moraš imeti čas. Jaz osebno rada delam s starejšimi ljudmi. Ker že ko malo narediš za njih, greš k njim, na primer, samo na pogovor.

Že to, da jih samo poslušáš, jim veliko pomeni. So zelo veseli in te objamejo. Tudi to ne bi bilo slabo, ampak kot pravim, za to moraš imeti čas.

Za konec se vam lepo zahvaljujem za sodelovanje in podatke, ki ste mi jih posredovali med intervjujem.

Priloga Č: Načrt intervjujev s starejšimi občani in občankami

NAGOVOR

Pozdravljeni,

sem Mateja Benko, absolventka Fakultete za družbene vede, in pišem diplomsko delo na temo družabnih dejavnosti, namenjenih starejšim v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Glavni namen diplomskega dela je ugotoviti, ali je v občini dovolj dejavnosti, ki bi se jih lahko udeležili, s katerimi težavami se pri tem srečujete, kaj bi si želeli, da bi bilo drugače, in (če) katere dejavnosti pogrešate.

DEMOGRAFSKI PODATKI:

- starost (letnica rojstva)
- spol
- oddaljenost od občinskega središča (Sveti Jurij ob Ščavnici)
- bližina javnega prevoza
- bivališče
- število oseb v gospodinjstvu

DRUŽABNE DEJAVNOSTI

Ali je po vašem mnenju v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici dovolj družabnih srečanj, ki bi se jih lahko udeležili?

Bi lahko našteali nekatere izmed teh? (Katere prireditve, namenjene druženju, se izvajajo v občini?)

Kako pogosto se udeležujete družabnih dejavnosti, ki potekajo v vaši občini? Če da: ali se pri tem srečujete s kakšnimi težavami (na primer prevoz, stroški ipd.)? Če ne: kakšni so vzroki za neudeležbo?

Katerih družabnih dejavnosti se najraje udeležujete?

Ste se v preteklem tednu udeležili kakšne prireditve v občini?

Ali ste včlanjeni v kakšno društvo v vaši občini (na primer Društvo upokojencev, Ljubiteljsko dramsko društvo, Kulturno društvo godba na pihala, Društvo podeželskih žena, Društvo

ljubiteljev vin in narave, Športno društvo, Društvo za ohranjanje tehnične, kulturne in premične dediščine itd.)? Če da: katere družabne dejavnosti izvaja to društvo in ali se jih udeležujete? Ali se pri tem srečujete s kakšnimi težavami (na primer dostop do kraja društva, članarine)? Če ne: poznate društva, ki so vam na voljo? Zakaj niste včlanjeni v nobeno društvo?

Ali ste se letos udeležili katere izmed naslednjih dejavnosti:

- dejavnosti, ki jih organizira Društvo upokojencev (martinovanja, občnih zborov, kolesarjenja, izletov);
- srečanja starejših občanov, ki ga prireja Krajevna organizacija Rdečega križa Sveti Jurij ob Ščavnici;
- srečanja ostarelih, ki ga organizira Župnijska Karitas Sveti Jurij ob Ščavnici;
- prireditev v Kulturnem in upravnem središču Sveti Jurij ob Ščavnici (otvoritve, gledaliških predstav, likovnih razstav, glasbenih koncertov);
- prireditev v počastitev občinskega praznika;
- športnih ali rekreacijskih prireditev (na primer Blaguški tek in pohod);
- kulturnih prireditev (na primer proslave ob slovenskem kulturnem prazniku);
- cerkvenih ali drugih verskih prireditev (mašnih obredov, romanj, dobrodelnih koncertov).

Če ne ali redko: zakaj se niste (pogosteje) udeležili teh prireditev? Kaj vas je pri tem najbolj oviralo?

MOBILNOST

Kaj menite o avtobusnih povezavah v občini? Uporabljate avtobusni prevoz? Zakaj da/ne? Če da: kakšna se vam zdita cena, vozni red?

Katero prevozno sredstvo uporabljate za opravljanje storitev, kot so nakupovanje, obisk zdravnika itd.?

Kdo vas pelje na prireditve, srečanja?

Vam prevoz predstavlja oviro?

Kdo vas spremlja na družabna srečanja? Ali greste sami? Bi si želeli pomoč, spremstvo?

Imate pri hiši avtomobil? Imate vozniško dovoljenje?

Vam oddaljenost od občinskega središča (Sveti Jurij ob Ščavnici), kjer poteka večina prireditev, predstavlja oviro?

SOCIALNI ODNOSI

Kako pogosto se (iz družabnih razlogov) dobivate s prijatelji, sorodniki, sosedi?

Ali obiskujete znance, imate obiske?

Imate koga, s katerim se lahko pogovarjate o osebnih stvareh, težavah ipd.?

Bi si želeli z drugimi ljudmi imeti pogostejše stike ali menite, da jih imate dovolj?

Se kdaj počutite osamljene?

Ali se/ste se kadarkoli počutili izključene iz družbe?

ZDRAVSTVENO STANJE

Kako bi ocenili vaše sedanje zdravstveno stanje?

Ali vas zdravje kdaj ovira v smislu, da se ne bi mogli udeležiti srečanj, izletov ali drugih dejavnosti?

EKONOMSKI POLOŽAJ

Ali se nedavno niste udeležili katere izmed prireditev zaradi finančnih razlogov?

Bi se jih pogosteje, če bi pri tem imeli manjše stroške z vstopninami, članarinami in drugimi doplačili?

DOSTOP DO INFORMACIJ

Kje najpogosteje izveste za prireditve, ki potekajo v občini?

Imate doma dostop do interneta in ali ga znate uporabljati? Če da: ali veste, da so potekajoče prireditve v vaši občini objavljene na uradni spletni strani občine, na spletnih straneh posameznih društev in tudi na družabnih omrežjih, kot je denimo Facebook (podrobneje: Jürjovški infonet)?

PREDLOGI

Bi se pogosteje udeležili družabnih dejavnosti, če bi bil na voljo (organiziran) prevoz do prizorišča dogajanja?

Si želite v občini oziroma v kraju bivanja več dejavnosti, namenjenih medsebojnemu druženju? Bi se udeležili t. i. družabnih večerov, če bi potekali v vašem kraju (na primer v gasilskem domu)?

Kaj menite o namestitvi računalnikov z dostopom do interneta v Kulturnem in upravnem središču, kjer bi vam bili na voljo za uporabo? Pa tudi računalniški tečaji, bi se jih udeležili?

Kaj menite o tem, da bi bili aktivni v prostovoljskih dejavnostih (kombinacija druženja in pomoči)?

Katerih prireditev, dejavnosti bi se v prihodnje želeli udeleževati? Ali so vam te v vaši občini na voljo? Česa je po vašem mnenju premalo?

Za konec se vam lepo zahvaljujem za sodelovanje in podatke, ki ste mi jih posredovali med intervjujem.

Priloga D: Program prireditev v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici

OBČINA SVETI JURIJ OB ŠČAVNICI
ULICA BRATKA KREFTA 14, 9244 SVETI JURIJ OB ŠČAVNICI

PRIREDITVE
V OBČINI SVETI JURIJ OB ŠČAVNICI

2012

www.sveti-jurij.si | občina@sveti-jurij.si | tel: 02 564 45 20

1.1.2012	Pozdrav novemu letu	Pred cerkvijo	Godba na pihala Sv. Jurij ob Ščavnici
28.1.2012	Turnir v namiznem tenisu in šahu	GD Slaptinci	ŠD Slaptinci
7.2.2012	Proslava ob kulturnem prazniku	OŠ Sv. Jurij- avla	Ljudske pevke
10.3.2012	Dan žena	VRŠD dom Kraljevci	VRŠD Kraljevci- Kočki vrh
23.3.2012	Premiera gledališke igre Žalujoči ostali	Kinodvorana Videm	LDD Sv. Jurij ob Ščavnici
24.3.2012	Proslava in družabno srečanje ob materinskem dnevu	Dom gasilcev in vaščanov Rožički vrh-Stanetinci	PGD Rožički vrh-Stanetinci
25.3.2012	Predstava ob materinskem dnevu	Kinodvorana Videm	LDD Sv. Jurij ob Ščavnici
31.3 in 1.4.2012	Velikonočna razstava jedi in ročnih del	Večnamenski prostor ob cerkvi	Društvo podeželskih žena in deklet Sv. Jurij
APRIL			
14.4.2012	Otvoritev kulturnega in upravnega središča	Kulturno in upravno središče	Občina Sveti Jurij ob Ščavnici, ZKD
14.4.2012	4. blagoslov motorjev	Grabonoš	MK Jurjevški zmaji
15.4.2012 od 9.00-13.00	Streljanje z zračno puško - Občan strelja	Strelski dom SD Janko Jurkovič	Strelsko društvo Janko Jurkovič Videm
20.4.2012 ob 18.00	Slavnostna seja ob 18. občinskem prazniku	Kulturni dom	Občina Sv. Jurij ob Ščavnici, ZKD
20.4.2012 ob 20.00	Jürjovo – Mambo kings	Prireditveni šotor	PGD Rožički vrh-Stanetinci
20.4.2012	Rock fest »Jürjovo je«	Kinodvorana Videm	Mladinski klub Čebela
21.4.2012	10. Blaguški tek	Blaguško jezero	ŠD Videm
21.4.2012 ob 20.00	Jürjovo – Natalija Verboten, Čira	Prireditveni šotor	PGD Rožički vrh-Stanetinci
22.4.2012 ob 11:00	Osrednja prireditve ob občinskem prazniku s povorko	Trg Videm	Občina Sveti Jurij ob Ščavnici
22.4.2012	Prikaz dejavnosti Likovnega kulturnega društva Sv. Jurij ob Ščavnici	Kulturni dom Sv. Jurij ob Ščavnici	Likovno kulturno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
22.4.2012 od 11.00	Jürjovo – Navihanke, Smile band	Prireditveni šotor	PGD Rožički V.- Stanetinci
27.4.2012	Proslava ob dnevu upora proti okupatorju	Blaguški gozd ali spomenik Videm	KOZB ZA NOB Videm
28.4.2012	Pomladna likovna kolonija	Likovna štala Stara Gora	Likovno kulturno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
29.4.2012	Otvoritev razstave del pomladne likovne kolonije	Kulturni dom Sv. Jurij ob Ščavnici	Likovno kulturno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
29.4.2012	Ribiško tekmovanje za carja TE Videm	Blaguš	Ribiška družina, TE Videm
30.4.2012	Prvomajsko kresovanje	Slaptinci	PGD Slaptinci
30.4.2012	Prvomajsko kresovanje	Rožički Vrh	PGD Rožički V. - Stanetinci
MAJ			
1.5.2012	Prvomajske budnice	Po vaseh občine	Godba na pihala Sv. Jurij ob Ščavnici
5.5.2012	14. dan odprtih vrat- kleti v Sovjaku Sovjak		Vinogradniki Sovjaka
6.5.2012	Samostojni koncert Godbe na pihala ob 15 letnici društva	Kulturni dom	Godba na pihala Sv. Jurij ob Ščavnici

6.5.2012	Florjanova maša	Stara Gora	GZ Sv. Jurij ob Ščavnici
6.5.2012	Mladinsko ribiško tekmovanje	Otok ljubezni- Žihlava (Ribiški dom)	Ribiška družina, TE Videm
12.5.2012	Kolesarjenje	Kraljevci – Stara Gora	VRŠD Kraljevci- Kočki V.
13.5.2012	8. razstava kmetijske tehnike in sejem rabljene opreme	Stara Gora	Oldtimer Stara Gora
13.5.2012 ob 17.00	Območna revija pihalnih orkestrov	Kulturni dom	Javni sklad RS za KD
18.5.2012	Srečanje pevskih zborov društev upokojencev Pomurja	Kulturni dom Sv. Jurij ob Ščavnici	MePZ Jakob Šešerko DU Sv. Jurij ob Ščavnici P.P.ZDU- Pomurje
19.5.2012	Ponovitev koncerta ob 25 letnici društva MePZ Sv. Jurij ob Ščavnici	Kulturni dom	MePZ Sv. Jurij ob Šč.
20.5.2012 ob 14. uri	Srečanje ostarelih	Večnamenski prostor župnišča	Župnijska Karitas
20.5.2012	Občinsko gasilsko tekmovanje	Stara Gora	PGD Stara Gora
28.5.2012	Pokalno gasilsko tekmovanje	Poligon pred gasilskim domom	PGD Rožički vrh- Stanetinci
<i>JUNIJ</i>			
1.6.2012 ob 19.00	Praznovanje 30. letnice društva ljudskih pevk Sv. Jurij ob Ščavnici	Kulturni dom	Ljudske pevke Sveti Jurij
9.6.2012	14. jürjovška gasilska noč	Gasilski dom Sv. Jurij ob Ščavnici	PGD Sveti Jurij ob Šč.
16,17.6.2012	Družabno srečanje z lovci	Blaguš	LD Videm ob Ščavnici
17.6.2012	Ribiško tekmovanje	Blaguš	Ribiška družina, TE Videm
23.6.2012	Pokalno gasilsko tekmovanje PGD Slaptinci in veselica	Slaptinci, gasilski dom	PGD Slaptinci
23.6.2012 ob 10.00	Srečanje krščencev leta 2012	Cerkev in večnamenski prostori župnišča	Župnijska Karitas
24.6.2012	Proslava ob državnem prazniku	Kulturni dom	ZKD
24.6.2012	Proslava ob 90. obletnici društva in Slaptinci prevzem novega gasilskega vozila		PGD Slaptinci
30.6.2012	Odbojka na mivki	Odbojgarsko igrišče OŠ	ŽRK MILLENNIUM
<i>JULIJ</i>			
7.7.2012	Tradicionalni turnir v malem nogometu- člani	Igrišče Slaptinci	ŠD Slaptinci
8.7.2012	Poletna likovna kolonija	Likovna štala Stara Gora	Likovno kulturno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
8.7.2012	Žetev zlatega klasa na Stari Gori	Stara Gora	PGD Stara Gora Društvo PŽD
8.7.2012	Razstava del poletne likovne kolonije	Stara Gora	Likovno kulturno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
9.7.2012	Otvoritev razstave del poletne likovne kolonije	Kulturni dom Sv. Jurij ob Ščavnici	Likovno kulturno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
15.7.2012	3. razstava mopedov do 50 ccm	Stara Gora	Oldtimer Stara Gora
21.7.2012	Dobrodelni koncert	Igrišče, pod šotorom	PGD Rožički vrh- Stanetinci
21.7.2012	100- letnica Čebelarskega društva Sveti Jurij ob Ščavnici	Stara Gora	Čebelarsko društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
28.7.2012	8. razstava starodobnih vozil na Stari Gori	Stara Gora	Oldtimer Stara Gora

AVGUST

18.8.2012	Nočno ribiško tekmovanje	Otok ljubezni- Žihlava	Ribiška družina, TE Videm
-----------	--------------------------	---------------------------	---------------------------

SEPTEMBER

15.9.2012 ob 9.00	Srečanje jubilarov poroke	Cerkev in večnamenski prostori župnišča	Župnijska Karitas
----------------------	---------------------------	---	-------------------

22.9.2012	Pohod	Po Kraljevcih	VRŠD
-----------	-------	---------------	------

OKTOBER

1. teden v oktobru	Dramatizacija v tednu otroka	Kult. upr. središče	LDD Sv. Jurij ob Ščavnici
--------------------	------------------------------	---------------------	---------------------------

1.10.2012	Srečanje ob dnevu starejših nad 70 let	OŠ ali Kulturni dom RK in DU Sv. Jurij ob Ščavnici	Sv. Jurij ob Ščavnici
-----------	--	--	-----------------------

13.10.2012	Jesenska likovna kolonija	Stara Gora - Likovna štala	Likovno kulturno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
------------	---------------------------	-------------------------------	--

14.10.2012	Otvoritev razstave del jesenske likovne kolonije	Kulturni dom Sv. Jurij ob Ščavnici	Likovno kulturno društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
------------	--	------------------------------------	--

20.10.2012	20. obletnica Društva podeželskih žena in deklet Sv. Jurij ob Ščavnici	Kulturni dom Sv. Jurij ob Ščavnici	Društvo podeželskih žena in deklet Sv. Jurij ob Šč.
------------	--	------------------------------------	---

NOVEMBER

November 2012	Martinovanje		LDD Sv. Jurij ob Ščavnici
---------------	--------------	--	---------------------------

1.11.2012	Komemoracija	Pokopališče Videm	KOZB Videm, OŠ
-----------	--------------	-------------------	----------------

9.11.2012	Kartanje	Dom VRŠD Kraljevci- Kočki vrh	VRŠD
-----------	----------	----------------------------------	------

16.11.2012 ob 19.00	Dobrodelni koncert	Cerkev in večnamenski prostori župnišča	Župnijska Karitas
------------------------	--------------------	---	-------------------

24.11.2012 ob 9.00	Delavnica- izdelava adventnih venčkov	Večnamenski prostori župnišča	Župnijska Karitas
-----------------------	---------------------------------------	----------------------------------	-------------------

DECEMBER

December 2012	Miklavževanje		Turistično društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
---------------	---------------	--	--

1.12.-24.12.2012	Veseli december	Kulturni dom	ZKD s kulturnimi društvi
------------------	-----------------	--------------	--------------------------

9.12.2012	Čebelarska maša za Ambroževo	Sv. Jurij ob Ščavnici	ČD- Sv. Jurij ob Ščavnici
-----------	------------------------------	-----------------------	---------------------------

16.12.2012	Družabno srečanje z lovci	Blaguš	LD Videm ob Ščavnici
------------	---------------------------	--------	----------------------

24.12.2012	Božični večer na Stari Gori	Stara Gora pred cerkvijo	Turistično društvo Sv. Jurij ob Ščavnici
------------	-----------------------------	--------------------------	--

24.12.2012	Pohod k polnočnici	Kraljevci – Sv. Jurij	VRŠD
------------	--------------------	-----------------------	------

Vljudno vabljeni na prireditve!

***Župan in člani Občinskega sveta občine Sveti Jurij ob Ščavnici
Odbor za gospodarstvo in javne službe družbenih dejavnosti***

Vir: Občina Sveti Jurij ob Ščavnici.

Priloga E: Intervju s koordinatorko projekta »Starejši za starejše«, ki poteka v okviru Društva upokojencev Sveti Jurij ob Ščavnici

Pozdravljeni,

sem Mateja Benko, absolventka Fakultete za družbene vede, in pišem diplomsko delo z naslovom Družabne dejavnosti in njihova dostopnost starejšim v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Glavni namen naloge je ugotoviti, katere dejavnosti so namenjene starejšim občanom in občankam, kakšna je njihova udeležba na teh prireditvah in katere so najpogostejše ovire za njihovo udeležbo. V sklopu tega me zanimajo tudi skupine oziroma prostovoljci, ki organizirano obiskujejo starejše na domu z namenom nudenja družbe, pogovora in drugih oblik pomoči.

Mi lahko za začetek poveste kaj več o teh obiskih?

To je v sklopu projekta prostovoljstva, ki se imenuje »Starejši za starejše za boljšo kakovost življenja doma«, in to je v sklopu celotne Slovenije v Društvih upokojencev. To imajo vsa društva, vsak ima za sebe. V bistvu je to bolj, kako bi rekla ... mi pomoči neke ne moremo nuditi, ker, prvič, nimamo sredstev, drugič, ne kakega zdravstvenega znanja. Ampak mi starejše obiskujemo, ker jim že to veliko pomeni, da jih nekdo obiskuje, se z njimi pogovarja in posluša njihove težave, če so realne ali ne. Lahko pa tudi v tem sklopu mi ugotovimo, da nekdo pomoč potrebuje in v tem primeru javimo dalje. Pa naj bo to centru za socialno delo ali patronaži. Ker je tudi veliko takih, ki se pač ne znajdejo. Živijo sami in bi neko pomoč potrebovali. Ker mi je ne moremo nuditi. Pomagamo pri kakih malenkostih, po domače povedano, da, na primer, pometemo ali kaj takega. To so take malenkosti ... ali pa če sproti kaj prineseš iz trgovine ali pa ga kam pelješ. To, kar je pač v naših zmožnostih. Če še to povem, v Sloveniji je že veliko društev, ki so vključeni v ta projekt. Niso pa vsi, ker to ni nobena obveza – ker gre za prostovoljno delo. Prostovoljk je po številu starejših. Ker to obiskujemo starejše nad devetinšestdeset let, mlajše še ne. Mogoče bi bili kateri potrebni po svojem, ampak uradno je to tak. Vsaka prostovoljka jih ima približno petdeset. Najlažje je, če si na svojem območju. Ker to smo porazdeljeni po območjih in vsaka ima svoje območje, ker tam tudi najbolj poznaš ljudi in veš, s kom se lahko kako pogovarjaš. Če še to povem, to je res prostovoljno in se za to porabi veliko časa, sredstva pa dobimo zelo mala. Za kake računalniške zadeve, ker to se vse vnaša v računalnik, sicer pa so to anonimni podatki in v to nima nihče vpogleda. Vpogled imajo samo v Ljubljani, ko se v centru zbirajo podatki o tem, koliko pomoči se potrebuje. Vendar to ni nič poimensko. Saj drugih podatkov tudi ne potrebujemo kot letnico rojstva in ime, drugo pa se tako samo pogovarjamo, kdo še kaj dela, ne pa kake premoženjske, take stvari nas ne zanimajo. Vidimo pa v pogovoru mogoče, če bi kdo potreboval kako pomoč, lahko na občini za njih tudi zaprosimo. Sodelujemo tudi z Rdečim križem in Karitasom in starejšim tudi priskrbimo pomoč. Vidimo, komu je res potrebna, in mu jo priskrbimo prek Rdečega križa in tudi Karitasa. Ker mnogo starejših ne ve zanjo. Če še ti to povem, na našem območju mislim, da še tako strašnega siromaštva ni. Ker kot poslušam, ker veliko hodim na seminarje, ker vodim ta projekt, kako druge pravijo, ko se

o tem pogovarjamo, kako ljudje kje živijo, mislim, da so še večji reveži. Saj imamo par takih, ki so na robu preživetja, ampak drugače še kar gre nekak. So zelo veseli, da še jih sploh kdo pogleda, da se še nekdo briga za njih. Ne obiskujemo samo naših članov, ker vsi se pač ne vključijo, to je pač želja posameznika, ampak obiskujemo vse, ne glede na to, ali je član Društva upokojencev ali ne. Ne delamo razlike. Ne vmešavamo pa se v osebne zadeve med mladimi in starimi. Jih poslušamo, vendar ne urejamo teh situacij. Razen, če bi res kje bilo hujše nasilje, potem prijavimo. Ampak mi ne posegamo v to, ker tudi ne smemo – ker nimamo pooblastil. Ampak tu pri nas še tega nisem doživela in tudi nobena moja prostovoljka, da bi res bilo kaj hujšega. Če pa je kaj skritega, to pa je drugo, tu pa tak ne moremo nič.

Se pravi, da ste vse prostovoljke članice Društva upokojencev?

Ja, prostovoljke so pa iz Društva upokojencev. To je pač malo mlajša generacija. Kot poslušam drugje, pri nas ne, jaz nimam takih starejših, so pa ene tudi že sedemdeset stare. Kot poslušam drugje, so pa tudi osemdesetletni. Če je zdrava, tudi sama za sebe rada kam gre. Ker v mestih še je pa to bolj potrebno. Tam pa se ljudje med seboj ne poznajo in tam sosed sosedu ne bo pomagal. To pa še pri nas na podeželju je.

Koliko je prostovoljk?

Tu na našem območju nas je devet prostovoljk. Ker je takih starejših nad devetinšestdeset let okoli 430. Se pa najprej naredi kratek vprašalnik, na podlagi katerega vemo, kako organizirati obiske. Obisk pa je, kot si nekdo zaželi. Ali je to enkrat na leto ali enkrat na tri mesece. So pa tudi določeni, ki se nočejo vključiti, si ne želijo obiskov. Ker v to nikogar ne silimo, če si ne želi, ga pustimo pri miru – ker to je stvar posameznika.

Ali menite, da je v občini Sveti Jurij ob Ščavnici dovolj prireditev oziroma dejavnosti, katerih se lahko udeležijo starejši?

Mi v sklopu društva organiziramo veliko stvari. Na primer: pripravimo izlete, imamo martinovanje, imamo tudi piknik. Tako da imajo že v samem društvu, če želijo, tega veliko. Na javne prireditve pa mi ne moremo vplivati, to pa je pač od vsakega posameznika odvisno. Tu pa je spet drug problem, če hoče od daleč priti na kakšno predstavo, če ima prevoz. To pa je spet drugi problem. Kar pa se tega tiče, kar mi organiziramo, tega pa se zelo dobro udeležujejo. Celo leto je nekaj. Vedno se nekaj dogaja, če se že tega udeležujejo, je to kar precej. Tudi ko jih obiskujemo, jih vprašamo, če še imajo kakšne želje. Tudi jih kam pripeljemo, če želijo.

Kakšne pa so njihove želje, kakšnih dejavnosti si še želijo?

Ja, tudi od njih slišimo kako stvar, ki bi jo lahko organizirali. Starejši si zdaj že kar želijo znati uporabljati računalnik. Jim tudi poskušamo organizirati tečaje, ker tudi jaz sem potrebovala tečaj, ker znanja iz računalništva prej nisem imela. Smo pa imeli tudi preko

upokojencev tečaj, jaz nisem hodila. Tu pa jih je zelo motilo, da je bil na koncu izpit. In so si mislili, zakaj potrebujejo izpit, če pa to delajo za sebe, za svojo dušo. Ker prvič računalnika se ne moreš naučiti, ker se nenehno posodablja. To si moraš sam ven iskati in tega se moraš sam naučiti. Saj na tečaju sicer dobiš neke osnove, to ja. Je pa druga stvar, da so upokojenci, ki pa zdaj prihajajo v društvo, že domači z računalnikom.

Ko sem spraševala starejše o računalnikih, niso ravno pokazali neke posebne želje ...

Ne, saj je nimajo. Saj kot pravim, to še je zdaj redkost. Posebej tistih, ki so čez sedemdeset, to ne zanima. Imaš pa tudi par takih, ki bi želeli uporabljati internet, mogoče za prebiranje časopisa. Samo ti so pa redki.

To pomeni, da z obiski na neki način poskrbite tudi za druženje starejših, ki se zaradi zdravstvenih težav ne morejo udeleževati srečanj in drugih prireditev?

Tudi za take, ker, na primer, da nekdo ne bi mogel priti, organiziramo avtobusni prevoz v sklopu društva. Ker veliko starejših niti nima izpita. Tako da prevoz ni ovira. Udeležujejo se tudi taki, ki težko hodijo, ki so na berglah. Tudi taki pridejo. Še včasih taki grejo tudi na kakšne krajše izlete. Maš pa tudi take, ki nikamor ne želijo, tu pa ne moreš nič.

Pa so jim ti izleti cenovno dosegljivi?

Kar, kar. Da izlet zastoj ne more biti, to je logično. Zato ker društvo nima denarja. Zato ker društvo drugo ne dobi kot letno dotacijo z občine in članarino, ki se kot povsod deli, ker je nekaj potrebno v Ljubljano dati. Vedno neki prispevek mora biti. Ampak se pač izberejo izleti, ki so cenejši. Izlet pa je tudi tak, odvisno kaj si želi kdo.

Na območju Upravne enote Gornja Radgona deluje Društvo za samopomoč, ki organizira skupine starih ljudi za samopomoč, namenjene preprečevanju socialne izključenosti starejših, zato v ta namen organizirajo enotedenska srečanja starejših. Ali menite, da bi bilo treba kaj takega organizirati tudi za starejše v tej občini?

Mislím, da ne. Ker jih mi obiskujemo na domu in mislim, da so še raje, da se z njimi individualno pogovarjamo.

Za konec se vam lepo zahvaljujem za sodelovanje in podatke, ki ste mi jih posredovali med intervjujem.

Priloga F: Intervju z županom Občine Sveti Jurij ob Ščavnici

Pozdravljeni,

sem Mateja Benko, absolventka Fakultete za družbene vede, in pišem diplomsko delo z naslovom Družabne dejavnosti in njihova dostopnost starejšim v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici. Glavni namen naloge je ugotoviti, katere dejavnosti so namenjene starejšim občanom in občankam, kakšna je njihova udeležba na teh prireditvah ter katere so najpogostejše ovire za njihovo udeležbo.

Katere dejavnosti, namenjene druženju starejših, potekajo v občini?

Ocenjujem, da ima populacija starejših oziroma upokojencev v naši občini to srečo, da je dobro društveno organizirano, da imamo prizadevnega predsednika Društva upokojencev in tudi celotnega odbora tega Društva, in so najzaslužnejši za to, da starejša generacija oziroma v tretjem življenjskem obdobju niso porinjeni na stran. In znotraj samega društva poteka pestra dejavnost na mnogih področjih, od rekreativnih, kulturnih do druženja. Poleg tega pa je znotraj Društva upokojencev formirana mislim, da tako imenovana skupina za pomoč starejšim ali pa za so-pomoč, ki obiskujejo starejše so-občane in so-občanke, tiste, ki si tega želijo. In po informacijah, katere nam tudi podajo s tega naslova, so v večini primerov zaželeni, si jih ljudje želijo in eni komaj čakajo, da pride mesec naokrog, da se ponovno srečajo, da se lahko tudi izpovejo ... mogoče, da se doma v krogu svojih verjetno nekoliko težje ali pa je zahtevnejše. In tudi po drugi strani pričakujejo, da bodo težave ali pa neprijetnosti tudi pomagali odpraviti. Kar se pa tiče dejavnosti, organizirane s strani občine, ene systemske organiziranosti tu ni. Moram pa reči, da dobro sodelujemo s samim Društvom, tudi dejansko s katerim posameznikom, če se obrne na občino, zaradi česar koli. Imamo razumevanje. Tudi člani občinskega sveta imajo sorazmerno dobro razumevanje za to področje in na osnovi tega društva, ki dobro dela, nikogar ne potiskajo na stranski tir. Kar pa se tiče naših občank in občanov, ki so v domu za ostarele, ki nimajo te možnosti, da bi starost preživljali na domovih. Jaz namreč večkrat povem, da jim želim, da imajo to priložnost, da starost preživljajo čim dalj časa v družbi svojih domačih ali pa na območjih, kjer so živeli, da je bistveno manj stresno. No, eni si želijo, da grejo, ker so v stanju, da nimajo svojcev ali pa je kakorkoli prišlo do nerazumevanja v krogu družine. Jih pa praviloma vsako leto enkrat obiščem s sodelavko in se skupaj z vodstvi domov tudi dobimo in si vzamemo dve, tri ure časa v posameznem domu, da si kaj povemo, pa kakšno priložnostno darilo ob tej priliki tudi damo. Letos je tako naneslo, da sva obisk opravljala na dan žena, 8. marca, in takrat sva s pozornostjo malo vinske kapljice in bombonjero in tudi vsaki gospe in gospodu sva poklonila rožo.

To pomeni, da je v občini v okviru Društva upokojencev poskrbljeno tudi za obiskovanje starejših na domu, ki živijo sami oziroma nimajo nikogar za pogovor, družbo?

Ja, v okviru Društva upokojencev je oblikovana skupina, mislim da gre za dvanajst prostovoljk. Obiščejo, vsaj mislim, da vse stare nad sedemdeset let, ki si želijo teh obiskov in jih evidentirajo. Tako da je to zelo dobro sprejeto in večina posameznikov si zelo želi teh obiskov. Drugače pa bi mogoče bilo prav, da bi naredili razgovor tudi z mentorico te skupine, ki bi vedela kaj več povedati o tem, koliko je teh obiskovank oziroma obiskovancev.

Tudi med starejšimi občani sem izvedla intervjuje in nekateri menijo, da je prireditev, ki bi se jih lahko udeležili v občini, premalo. Kaj menite o tem?

Ja, prav gotovo je premalo teh prireditev ... si jih želimo več. Mi smo to zdaj zagotovili v tem novo-zgrajenem objektu, ki mu rečemo Kulturno in upravno središče. Tu so zagotovljene kapacitete, pa tudi ustrezen standard, prilagojen starejšim ali pa tistim, ki imajo kakršnekoli ovire v gibanju. V tem objektu je tudi vgrajeno osebno dvigalo za osem oseb. Tako da je dejansko v vse štiri etaže možen dostop. In prav gotovo bodo [Društvo upokojencev] zdaj, ko bo narejen pravilnik o koriščenju tega objekta, to s pridom izkoriščali, saj so dobili v pritličju sobo za kulturne dejavnosti, za druženje, za to skupino za samopomoč. Poleg tega pa bodo imeli v vadbenem prostoru pevske in ostale vaje ter vse ostalo, kar se pač dogaja. Razumljivo pa je, da smo tako starejši kot mlajši nagnjeni k različnim vrstam prireditev ali pa kultur in subkultur in je prav gotovo, da se vsi v teh prireditvah, ki so, ne najdejo in je prav, da starejši tudi na svoj način predstavijo, katero je tisto področje, ki si ga želijo, da bi se mu na lokalni ravni, na področju kulture ali pa rekreacije ali česar koli, da bi mu posvečali več pozornost. Zagotovo bodo vrata s strani Društva upokojencev ali pa tudi občine, kar se tega tiče, odprta.

Vrniva se nekoliko nazaj, ko je bilo govora o skupinah za samopomoč, ki delujejo znotraj Društva upokojencev. Na območju Upravne enote Gornja Radgona prav tako deluje Društvo za samopomoč Jutro, ki organizira skupine starih ljudi za samopomoč, ki so namenjene preprečevanju socialne izključenosti starejših, zato v ta namen organizirajo enotedenska srečanja starejših. Ali te ne potekajo v vaši občini?

Ne da bi vedel. Mislim, da ne oziroma nisem seznanjen.

Pa bi lahko kaj takega vključili v načrte za vnaprej?

Ja, mislim, da je prav, da na vseh področjih, največ je potrebno dati, posameznik ali pa skupina kaj da, mora biti pobudnik, je pač največ kasneje odvisno tudi od tega. Vidim pa ob tem občinski svet ali pa občino ali pa tudi župana, da je tisti, ki zagotavlja kasneje tiste osnovne pogoje za to, da zagotavljamo prostore, kot sem rekel, ki bodo zdaj ustrezni v tem objektu, da tudi eventualno finančno stopi na pomoč kot vsem ostalim društvom. Kot gledam, kar se obračajo ali društva ali pa tudi posamezniki na občino za pomoč pri prireditvah pa tudi pri katerih drugih nastopih, je prav, da občina stopi zraven. Ker če se društva ali pa tudi skupine ne morejo zanesti ali pa najti razumevanja na občini, je isto, kot če dejansko otroci ne najdejo razumevanja pri svojih starših. Vsekakor pa bi se našlo razumevanje tudi za kakšen prostor ali pa tudi za finančno pomoč v določenih okvirih oziroma zmožnostih.

Kot ste že omenili, občina finančno podpira društva in organizacije, ki prirejajo raznorazne prireditve. Glede na to, da je teh kar precej in da je udeležba navsezadnje povezana s stroški, me zanima, ali je poskrbljeno, da so te starejšim tudi cenovno dostopne, glede na to, da imajo nizke prihodke?

Ja, dejansko nudi občina tudi finančno pomoč. Tudi na letnih srečanjih Društva upokojencev, za potrebe občnega zbora, za potrebe pevskega zbora, tudi za priredbo raznih kulturnih prireditev, ki so znotraj tega. Znatno je občina stopila zraven v letošnjem letu, ko je bila pri nas izvedena revija pevskih zborov društev upokojencev Pomurja. Dejansko smo zelo pomagali v organizacijskem smislu, pa seveda tudi v finančnem. Tako da so se lahko naši upokojenci pokazali in zelo izkazali pred svojimi kolegi iz drugih društev ter občin iz Pomurja. In tudi prireditve je po mojih informacijah izredno uspela. Tudi sam pa sem seveda bil tako na prvem delu prireditve, ko je bila sama revija, kakor kasneje na pogostitvi, ko se je zbralo, vsaj mislim, da 160 ali 170 pevk in pevcev iz vseh društev upokojencev.

Starejše sem povprašala tudi o težavah, s katerimi se srečujejo, ko se želijo udeležiti prireditev, in nekateri so navedli, da jim problem predstavlja prevoz, saj nimajo avtomobila in so tako odvisni od drugih, marsikdaj pa zaradi tega ostajajo doma. Na koga pa se lahko starejši obrnejo v tem primeru oziroma kakšna menite, da bi lahko bila v tem primeru vloga občine?

Ja, to je specifična naša občina, da imamo tako imenovano razpršeno gradnjo, da na sorazmerno velikem prostoru živi sorazmerno malo število prebivalstva. Na eni strani to pomeni, da je kakovost življenja velika – če sodimo po kriterijih, da ne živijo v nekih aglomeratih ali pa blokih, ampak gre za individualne hiše, individualne bivalne razmere ali pa stanovanjske hiše. V zglede tega občina velika finančna sredstva namenja v izgradnjo infrastrukture, seveda če primerjamo z mesti, če se dela vodovodno, cestno ali katero drugo infrastrukturo, pride to bistveno ceneje na prebivalca kot pa tukaj. Po drugi strani pa to povzroča težave v tem smislu, da je oddaljenost od centra ali pa mesta, kjer se odvijajo prireditve, sorazmerno velika. Z enih lokacij jih dejansko ne vem kako veliko število tudi ne gre, da bi si lahko med sabo pomagali ... pač tisti, ki še imajo voziška dovoljenja, ki imajo osebna vozila, da bi to opravljali. Ampak na svoj način se verjetno, kar se tega tiče, znajdejo. Zaupati pač pa je, da sled te krize, finančne pa ostalega, da bomo se mogoče začeli več posluževati vsi skupaj javnih sredstev prevoza, avtobusa v našem primeru seveda in da bi takrat zagotavljali tudi te redne avtobusne linije. Prireditve oziroma druženja starejših ali pa upokojencev so večinoma tudi v dopoldanskem času in bi takrat lahko koristili tudi redne linije. Ampak to je pač stvar podjetniškega vidika posameznih ponudnikov storitev – avtobusnih prevozov in seveda, če bi občina želela sofinancirati javni prevoz, bi dejansko morala nameniti znatna sredstva. Jih pa nima predvidenih, saj to zaenkrat ni niti namen niti prioriteta. Tako da predlagam, da se poslužujejo tega, da se zmenijo med sabo. Mislim, da bi upravni odbor Društva upokojencev prav gotovo našel primerno rešitev, da bi bilo takih, ki se zaradi neurejenih prevozov ne bi mogli udeleževati prireditev ali pa se družiti, čim manj.

Kakšna pa ocenjujete, da je udeležba starejših na prireditvah?

Mi se trudimo, kar se tiče naših kulturnih društev oziroma Zveze kulturnih društev, da se izda letni program prireditev za gospodinjstva. Seveda je možno, da te informacije ali pa brošure do vseh starejših ne pridejo, ker mogoče kdo drug v družini prevzame pošto ali pa se ta založi. Zdaj imamo tudi prakso, mislim, da zdaj že tretjič, da se izdajajo dvomesečni programi prireditev, ker se je zdaj začelo tudi malo več dogajati, z ozirom na prostorske zmožnosti, katere so nam zdaj dane, in izdajamo tudi programe prireditev z natančno navedeno uro ter lokacijo. Tako da je tudi to ena izmed možnosti in predlagam, da se tega tudi poslužujejo. In prav gotovo, z ozirom, če pogledamo te mesečne programe prireditev, bi lahko rekel, da pa je verjetno malokdo, ki ne bi našel česa zase v dveh mesecih prireditev. Pa po mojem mnenju jim tudi sorodniki ali pa sosedje omogočajo, da se tega lahko tudi udeležijo. Tudi ustrezni pogoji so zdaj v teh objektih. Pozimi, da je primerno ogrevano, poleti klimatizirano. Tudi je najvišji standard, kar se tiče zagotavljanja pogojev na teh prireditvah za hendikepirane osebe. Poleg fiksnih sedežev v dvorani, ki so spodobni, saj je večja medvrstna razdalja, pri čemer smo upoštevali tudi tiste, ki se težje gibljejo, imamo na račun štirih fiksnih sedežev zagotovljeni tudi dve mesti za invalidski voziček, da se tudi invalidne osebe lahko udeležijo prireditev.

Kaj menite, katere so najpogostejše ovire za udeležbo starejših na teh prireditvah?

Mislim, da je predvsem to, da ne pridejo do informacij o teh prireditvah. Ne govorim samo o prireditvah v našem kraju, seveda bi se starejši udeleževali tudi prireditev izven naše občine, v drugih krajih, če jih kaj zanima. Po moji oceni je ovira tudi njihova mobilnost, saj vsi nimajo te možnosti, se ne počutijo več sposobne ali pa sigurne, da bi se sami podajali na daljše vožnje. Predlagam jim, da se poslužujejo svojih sorodnikov ali pa znancev. Prav gotovo ima vsak starejši človek pri nas tudi mlajše, na katere se lahko obrne. Prav je, da mlajši vrnemo starejšim, kar so za nas napravili. Tako da je tudi prav, da pogumno, ne rečem zahtevajo, ampak da iščejo razumevanje med ljudmi, s katerimi sobivajo ali pa kateri so malo dlje, da se to organizira. Lahko pa je tudi to, kar smo že prej rekli, da ni prireditev, ki bi posameznika zanimala. Mogoče tudi to, kar je po eni strani seveda tudi spodbudno, da se je veliko starejših spoznalo z računalniki in spremljajo te dogodke tudi na ta način. Ampak tu nastopi tudi komunikacijski mrk, kar velikokrat opazimo tudi pri mladih, da se mladi znajo pogovarjati sami s sabo in z računalnikom, po drugi strani pa imajo mnogi težave, ko je potrebno pristopiti k osebni komunikaciji, ki je prav gotovo tudi najzahtevnejša komunikacija ... in tudi najkoristnejša ter tudi najbolj prepričljiva.

Glede na to, da ste omenili računalnike, me zanima, kaj menite o tem, da bi bilo nekaj računalnikov v Kulturnem in upravnem središču, ki bi bili na voljo starejšim oziroma tistim, ki doma nimajo računalnika ali interneta?

Ja, predsednik Društva upokojencev oziroma upravni odbor našega društva predvideva tudi to. Po meni znanih podatkih, če bi ostali pri tej pisarni, ki je dejansko namenjena Društvu upokojencev, ne bi bil problem namestiti, recimo, dva, tri računalnike, saj vsi naenkrat seveda ne bi prišli. In takrat, ko bomo imeli ta pravilnik, se bo podrobneje vedelo, ko se bodo tudi

razdelili ključi in kode, ker je seveda vse pod nadzorom. Je seveda tudi prav, da se bodo povezovali, ker je tu tudi najhitrejša internetna povezava, je tudi dostopna v vseh teh pisarnah in bo prav gotovo tudi ta možnost obstajala. Ne dolgo nazaj je tudi potekal računalniški tečaj, na katerem je bilo udeležencev mislim, da vse skupaj okoli 15–20, in po moji oceni je bilo tudi med njimi vsaj polovica upokoјencev.

Kako bi ocenili prostovoljstvo v občini? Ali se najdejo prostovoljci, ki so pripravljeni pomagati starejšim?

To obstaja, čeprav smo zelo malo delali na tako imenovanem sistemu vrednot. Ker je v zadnjem času bil edini kriterij uspeha denar, premoženje, je to marsikaterega posameznika, ki je bil pripravljen, ki ima razumevanje, tudi odvrnilo. Premajhen poudarek smo dajali temu, da je največ vredno to, kar pač lahko narediš za nekoga drugega in ne za sebe. To je sicer pomembno za celotni vzgojno-izobraževalni sistem, da te sisteme vrednot pridobimo nazaj. Tiste klasične, da bomo sposobni v enem stavku povedati, kaj je dobro in kaj ne, kaj je pošteno in kaj je nepošteno. Seveda je to lahko prepoznati, če imaš privzgojene ali pa naučene te osnovne civilizacijske ali pa človeške vrednote, kar pa ni odvisno od starosti, ampak seveda od vzgoje in osebnega talenta.

Kakšne načrte še ima občina v zvezi s starejšimi? Kakšne razvojne dokumente oziroma kakšne dejavnosti še načrtujete?

V glavnem gre ves razvoj kraja ali v cestno infrastrukturo, ali v razvoj ustrezne internetne povezave, ali v vodno oskrbo, ali zdaj v ta objekt [Kulturno in upravno središče]. To so tudi tisti osnovni pogoji, za katere so bile občine ustanovljene, da zagotavljajo ustrezne osnovne pogoje. Znotraj teh posameznih nians pa bi prav gotovo bilo potrebno še kaj narediti in prav gotovo bo tudi vaša diplomatska naloga, ki bo aplikativna in zanimiva za tiste, ki so nam zaupane te naloge. In bo lahko v poduk in pomoč tako lokalni skupnosti na eni strani kot tudi na drugi strani posameznikom in starejšim, ne nazadnje pa tudi Društvu upokoјencev, da bodo lahko tudi prilagajali svoje programe in dejavnosti temu, kar bodo pač izsledki vaše naloge nakazovali, kar si starejši želijo in kar bi bilo potrebno izboljšati. Ker saj veste, če ne identificiraš področja ali pa situacije, je tudi težko kar koli načrtovati, ker lahko stoođtotno zgrešiš. In seveda bo takšna aplikativna naloga zelo dobrodošla ne samo za naše upokoјence, ampak tudi za upokoјence, ki živijo v približno enakih razmerah.

Na zadnje vprašanje sva delno že odgovorila, pa vendar. Iz intervjuja s predsednikom Društva upokoјencev sem izvedela, da trenutno nimajo ustreznih prostorov, kjer bi lahko potekala druženja starejših. Če prav razumem, bo ta problem kmalu rešen, saj bodo lahko koristili prostore v Kulturnem in upravnem središču?

Pravilnik se zdaj pripravlja in po moji oceni bo kmalu tudi potrjen na občinskem svetu. Predvideva, da je korišćenje prostorov v Kulturnem in upravnem središču za društva, ki so registrirana v naši občini, brezplačen, seveda pod določenim režimom, tako vadbenih

prostorov, Kocbekove dvorane, ki je osrednja dvorana za največje prireditve, kot tudi vseh ostalih prostorov. Tako da občina tako mladim kot starejšim zagotavlja osnovne pogoje, kar se tiče infrastrukture.

Za konec se vam lepo zahvaljujem za sodelovanje in podatke, ki ste mi jih posredovali med intervjujem.